Ն՝ 1226 — 1881 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17 ԲԻՆՃԵՆՊԻՀ — ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՍԷՆԷ

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆԸՆԹԼԱՐԸ

Մէկիտիյէ 20 ղրուշտան

ԱԹԱՄՊՈԼ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . 150 ղ.
Ալթը այլըգ . . . 80 »
Իւչ այլըգ . . . 40 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՉԻՆ

Բօսթա իլէ էրսալ օլունճաղլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղ.
Ալթը այլըգ . . . 100 »

20 Բարա

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖԷՐԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՈԼԻՍԻԳԻՆԷ ԻԼՄԻՑԷ ՎԷ ՄԻԼԻՑԷ

ՎԷ ՍԱՒԻԼԷՑԻ ՀԱՄԻ ԵՒ ԱՄԻ ԶԱՋԷՊԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԸՆԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ.
2 վէ 3ի ինճի սահիֆէյէրէ 6 ղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Հիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։

Մէվատտը նաֆիայա տալիր պէնտլէր մէճմանէն զապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ, իատէ օլունմայաճագ։

20 Բարա

Իտարէխանէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսիճետ էսկի Պապը Զապթիյէ սոգաղը քէօշէսիճետ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանըն ումուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսիճէ այիտ քեափֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունաճաղը կիպի, քեափֆէյի մէքեաթիպին տախի անրը նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ԱՍԿԱՆԻ 17 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԸՕԼԱՀԱԹԸ

Պու սէրլէվհա իլէ տունքի լ- Թէ-ր-էյնէ կէօրիւլէն պիր պէնտին պաղը ֆըրգալարը պէրվէհՀը աֆի թէրճէմէ վէ նագլ օլունմար։

«Պու ամանէյէ կիւնլիք մէսէլէ սըրասընդա օլուպ, պիլիճիմէ նօգթաճ նազարատէն պունու թէտ-գիգ իթմէք ֆիքրէտէն խալի տէ-ելլ տիր։

«Պու մասատէ հագգընա էֆ-քար մուխթէլիֆ տիր։ Պաղը քիմսէլէր՝ էհալիէթը մէգբիւրէյէ մուգայիր նէրգամանը միւլթէյէ վէ ապալիէ թանգիգ օլունարագ՝ էհալիէ խրիսթիյանլիէյէ տէ պաղը իմթիյազաթ իթա իսթիւր ի-սէ, մագսատին հուսուլէ կէլէճէ-կինի վէ պէօյէճէ Պէրլին ահա-նամէսինին 61ինճի պէնտի իճրա օլունաճաղընը զանն իտէօրլար։

«Պաղլարը տա պու մէսէլէնին թէպզիյէտինի՝ սատ վէ մանթիգա մուվաֆֆէգ պաղը թէտապէրը իպ-թիտաիյէյէ վապէսթէ պուլունմաղ-ընը զանն իտէյօրլար։ Թէտապի-րը մէգբիւրէ չունամն իպարէթ տիր։

«Էվվէլա, վերկիէրին ուսուլը հաղրէսինին թէպտիրի։

«Յանիէն, տէմիր եօլ ինչասը, վէ օյմատրը հալտէ, մունթազամ արապա եօլլարը ինչասը։

«Սալիսէն, Էվրօբատան իտալ օլունուպ, մէվատտը իպթիտա-էէսի էյալէթը մէգբիւրէտէ ֆէղ ու պէրէքէթի իւզրէ պուլունան պիլճիմէ էմթաա հագգընա հիւսնիւ թէտապիրը մերիյէ։

«Պիզիմ Էրզրում մուխպիրիվզ տախի չու սօնրաքի էֆքէարտա օլուպ, մուխպիրի մումանիյէհին գավլինճէ էկէր Էվրօբա թէտա-պիրը մէգբիւրէնին իճրասընտան էվվէլ, ըսլահաթը մէպհուսէ իճրա օլունապիլիր տէեու զանն իտէր իսէ, զարիպ պիր խէյալաթտա պուլունմուշ օլուր։

«Պիր չօգ սէնէլէրտէն պէրու օ-րագտա իգամէթ իթտիկի ճիճեթլէ ահվալը մէմլէքէթէ թէմամըյլա քէսպը վուգուֆ իտէն մումանիյէհ մուխպիրիմիզ՝ չու էֆքէարընա գուվվէթ վերմէք իչիւն, աթիտէ-քի միւհազաթ վէ միւթալաաթը տա սէտտ ու պէեան իտիր։

«Մուխպիրը մումանիյէհ տիյօր քի, պու կիւնքի կիւնատ հէնուզ իճրա օլունան վերկի ուսուլը աֆիգա-սընդն նէ օլտուղու էյիճէ անա-լըմըզ տըր։ Պու ուսուլ հէմ խա-զինէի տէվլէթէ բէք ազ ֆայտէյի տիր վէ հէմ տէ մուղայիրի իսթի-գամէթ տիր։ Հիւքիմէթ՝ աչարը էմանէթէն իտարէ իթմէէ պաշ-լայըրտան պէրու, Սթամպօլտան պաղը մուվազզաֆ մէմուրլար կէօսթէրմիշ տիր քի, պունլարը էքսէրիսի՝ համըլաթ վագը օլուր իսէ մաաշ ալըրլար։ Պու մէմու-լար իքի սընընֆ օլուպ, պիր սընընֆը 700, վէ տիկէրի 300 ղրշ. մաաշ ալըր։ Պու մաաշլար՝ բէք քիֆա-էէթսիզ օլտուղունտան, մէմու-րինը մէրգումէէ աչըգ գարու կէօսթէրմէքտէ տիրլէր։ Մէրի իլէ քէօյիւ էհալի պունու հիսս իթ-մէքտէ տիր։ Էկէր ուսուլը հա-զրէ թէրը օլունարագ, էէրին-զէր ու ֆէյզ օլունան արաղիյէ պիր վերկի թարհը ուսուլի իթէ թիֆաղ օլունուր իսէ, տահա զի-եատէ ազ ու մանթիգա մուվա-ֆիգ օլուր։ Հիւքիմէթ մէարի-ֆաթը վաֆիրէտէն գուրթուլուր, մէրի՝ իսթիֆատ իտէր, վէ էհա-լի՝ աչար մէմուրինինին թազեի-գաթընտան գուրթուլարագ թար-ղալարընը տահա զիյատ միանգթի գէլճագ վէսայիթի տիպիճիւր։

«Բիզիմէն Էրզրում գատար պիր տէմիր եօլու ինչա օլունուր իսէ, թաթիճէ հաճէթ եօգ տըր քի, պունուն նէթիճէսի օլարագ, ագթարմա էմէգասընդն թէքմիլ թիճարէթի թիւրքիայա ավտէ իտէր։ Էրզրում, Պէթլիս (Բաղէշ), Մուշ, Վան, Տիարպէքիր վէ Խարբուրթ պէյնինտէ պաղը արապա եօլլարը եարբլըր իսէ, պու տախի տերհալ էբէյիճէ պիր էմնիյէթ հուսուլէ կէթիրիր։ Զիրա պիր արապա եօլունու էյի պիր հալտէ թուիմագ իչիւն օրատա պիրէր չէրեէք ուզագլըգտա թամիր ու թերմիմ ամէլիյաթլարը միւքէլ-լեֆ մէմուրլար վաղ օլունուր։ Վէ մալիէմ օլտուղու, վէճհէյէ պիր եօլ չօգ թէնհա օլմազ իսէ, հայտուտաց տա եօլճուլար իւզէ-րինէ պիյիճուճմանլէրի սօյմաղա բէք տէ ճէսարէթ իտէմէյէր։»

ԿԻՒՆԵԼԻԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Թահվիլաթը Օսմանիյէ յի համիլ պուլունան իթիֆալարընը վէքիլի Մ. Մատգարտինին տախի կէ-չէն կիւն մէպուսէն Տէրսաատթէ կէլտիրի վէ վէքեալէթնամէսինի մալիյէ գօմիսիոնընա թագտիմ իլէ միւզաքէրաթտա հաղրը պու-լունմայա պայլատրը մէսմար տըր։

—

Գոռէյ Ղ՝Օրէն կաղէթասը՝ մա-լիյէ գօմիսիոնու միւզաքէրաթընն սուրէթը մանթուպատ ճէրէեան ֆիթիրի հասպիրլէ, միւզաքէրա-թընն 15 կիւնէ գատար խիթամ պուլաճաղընը մէմուլ իտէեօր։

—

Տէրսաատթէթ մուվասէլէթլերի-նի եազտըրմըզ Մ. Բուլ վէ Մ. Հավքինկա նաման Ալէմանկալը մա-լիյէ մէմուրլարընն խրտմէթը տէվ-լէթը Օսմանիյատ իսթիխամատ օ-լունճաղլարը բիվայէթ օլունու-եօր։

—

Լօնտրա կաղէթալարընն պէ-եանընա կէօրէ, թարաֆլուս վա-լիսի ասաքիրը իմատիյէ թալէպ իթմէք իւզրէ Պապը Ալիյէ պիր թէլէկրաֆ քէշիտ իթմիշ տիր։

—

Էվվէլքի կիւն Մապէյնտէ ինի-գատ իտէն մէճլիսին սըրֆ Մըսըր իշլերիլէ իշթիղալ իթտիկինի, վէ մէսալիհը մէգբիւրէնին հէր ճի-հէթլէ չայանը տրգգաթ պուլուն-տուղունու վէ Մըսըր էսհամընն թէրագգիսինէ պագըլըր իսէ, էմ նիեէթին եէնիտէն հուսուլէ կէլ-տիկինի Լէվանդ եազըյօր։

—

Ճիտտէտէն ախիրէն Լէվանդա եազընան խապէրլերէ կէօրէ, Մէք-քէ Էմիրի Շերիֆ Ապտ իւլ Մութ-թալիպ իլէ Հիճազ վալիսի Սաֆ-վէթ բաշա հազարաթը միյանընտա մէվճուտ օլան իսթիլաֆաթ՝ պու կիւնէրտէ հիշ պիր սիւքիւ-նէթ էմարէսի կէօսթէրմէմէքտէ տիր։ Պու իսթիլաֆ՝ ումուր ու մէսալիհին ճէրէեանընա նիհայէթ տէրէճէտտէ մանի օլմաղա, Սաֆ-վէթ բաշա՝ Պապը Ալիյէ պէրվէճ-հը աթի պիր իսթիսարնամէ երսալ իթմիշ տիր։

1° Ազայիրին կէրէք լէհինտէ վէ կէրէք ալէյհինտէ իթթիֆաղ օ-լունաճագ պիլճիմէ թէտապիր՝ Հիճազ վալիսի իլէ վիլայէթին մէ-մուրինի սարէսի թարաֆընտան թէղեքքիւր օլունմալը տըր։

2° Շերիֆ Ապտ իւլ Մութթա-լիպին էմրինէ նէֆի իտիմիշ օլան 20 գատար Շերիֆին սէպիլլերի թախլիյէ օլունմալը տըր։

3° Մէքքէ իլէ Մէտինէյին պէօ-յիւք մէմուրիյէթլերինէ Ապտ իւլ Մութթալիպ էֆէնտինին ագրա-պաը թային օլունմամալը տըր։

—

Քիւրտիսթանտան կէլէն սան խապէրլերէ կէօրէ, Իրան հիւքի-մէթի՝ Շահ թարաֆընտան Շեյխ Իսմայիլուլլահա վերիլմիշ օլան էմմրքտան մատտա, Շեյխը մու-մանիյէհին 60.000 լիրայա միպա-յէա իթմիշ օլտուղու արաղիյի տախի միւսատերէ իթմիշ տիր։ Սիւնէթ վէ Սամսպուլագ քիւրտ-լերի՝ էլան հիրևթ խիյօրլար։ Մուհաճիրինի մերգումէ՝ Սիւլէյ-մանիէ իլէ Մուսուլա տօղույօրլար։

Շեյխ Իսմայիլանը իքինճի օղլու՝ Բէվանտրզա կիթմիշ օլուպ, մուհաճիրինը մերգումէնին էմրը իսքեանընա նէզարէթ իթմէք ի-չիւն օրատան տա Մուսուլա կի-տէճէք տիր։ Իրան հիւքիւմէթի՝ պիր իլանկամէ նէշր իտերէք, չի-քեայաթը վագբալերի բուլէթ վէ թէսվիյէ օլունճաղը վատը իլէ թէպասընը թէրբը տար ու տի-եար իթմէքլերինի նասիհաթ իթ-միշ տիր։ Պու վատէրին բէք չօգ թէնհա օլմայօր։ զիրա պու սը-բատտա եարընը նէհրիյէտ պու-լունան Իրանը Քիւրտ մուհաճի-րինին մզգտարը 5000 խանէեէ պալիշ օլմագտա տըր։

—

Շեյխ պուլան պիր հավատիսէ կէօրէ, ինկիլթերբա գապինէթօ-սը՝ Պահրը Սէֆիտտէ զուհուրէ կէլէն պաղը ումուր ու մէսալի-հինթէսվիյէտինէ տօղրուտան տօղ-բուեա ալագատար մագամընտա իթաիրանը միւտահիլէ իտտաա-սընը ըէտտ իթմիշ տիր։

—

Բրէվէզատան Ա. Հալուսա պիլ-տիրիսգիկինէ ազարէն, Եանեա գօ-մանտանը՝ Արնաուտալարը չայէտ պիր իսեանը վուգու պուլուր իսէ մէն ու թէքքին իթմէք իչիւն Բիւրզէրինէ միւթէմատիէն ասա-քիրի խմատիյէ սէվգ իթմէքտէ իմիշ։

—

Բրէվէզատան 16 սեպտ. թարի-խիյէ պէրվէճհը զեր եազըմըզընը։

«Պիր վագթտան պէրու պուրա-տա պուլունան Օսմանը ասաքիրի մուհաֆիզասընդն 38ինճի բիյատէ ալայը պէհէրի 30չէր նէֆէրտէն իպարէթ 2 պէօլիւք իսթիհզեամ ասքերի վէ բէք չօգ միւհիմմաթ իլէ պու քերրէ հարէքէթ իթմիշ տիր։ Տէօրթ թապուրտան միւ-ըէքքէպ օլան մէգբիւր ալայ իպիտա Պէրլութա ազիմէթ իտճէք իտի իսէ տէ, չիմտի մահալը ազի-մէթինի տէյիտիրմիշ օլուպ թա-բապլուսը Զարպա կիտիյօր։»

—

Տիւնքի Սթամպօլտա ամիտքի ֆիգրա կէօրիւլմիշ տիր։

«Բէյթատաքի Լյոտ կաղէթասը-նըն Յանճիկ միւլազամթը հագգըն-տա եազտըրը պիր պէնտատ պէ-եան իթտիկինէ կէօրէ, Բուսիա իլէ Ավսթրիա իքիսի տէ Շարգա կիթմէք իսթէտիբլէրինտէն, պու իքի տէվլէթ արասընտա տէ-վամը պիր տօսթլըգ պուլունմագ մուհալ գապիլինտէն տիր։

«Զանդարմըզա կէօրէ, իլք տէֆա օլարագ Ավսթրիա—Մաճարիսթան տէվլէթինին նիմրէսմի պիր կա-զէթասը՝ տէվլէթինին հըրսը չա-նընը աչգտան աչըզա իթիրաֆ իթմիշ տիր։»

—

Շգօտրատան վիէննա կաղէթա-լարընա եազըլըրընա կէօրէ, Տէր-վիշ բաշա հաղրէթլերի՝ նէշր իմ-տիկի պիր իլանամէէ թէվֆէ-գան, կուսինա էհալիսինտէն Հան-բի Մարթինի թիֆէնքլերինի թա-լէպ իթմիշ օլմաղա, Հալիի մէր-գումէ մուխալէֆէթ իտէրէք, պունտան՝ ասաքիրի Օսմանիյէ իլէ կուսինալըլար միճանընտա պիր մուհարեպէ վուգու կէմիշ տիր։

Եագօվալը Արնավուտլար՝ կու-սինալը Ալի բաշա նէզտինէ պիր հէեէթը մէպուսէ իրսալ իտերէք, Արնավուտ իթթիհատը էանասընտա իքի գապիլէ արասընտա ագտ օլունան թէտաֆիի վէ թարբրու-զի իթթիֆաղա խսթինատէն մուա-վէնէթ թալէպ իթմիշէր իսէ տէ, բաշալի միւշարէլէյհ՝ պու իթթի-ֆագը հիւքիւմէթը Սէնիյէ ա-լէյհինտէ պիր իսեան իչիւն օլ-մայը, Գարատաղա պիր մուհա-րեպէ վուգու պուլուր իսէ անըն ալէյհինտէ մուհարեպէ իթմէք ի-չիւն օլտուղունու ճէվապէն պէ-եան իտինճէ, մէգբիւր հէեէթը մէպուսէ կուսինալըլարա չիքա-եէթ իթմիշ օլտուղունտան, կու-սինալը Ալի բաշանընն պու ճէվապընտան խօշլանմամաբ-ագ, քէնտիսինէ պիր թագըմ հագարէթլէրտէն մատտա, սիլահ-սաբը, գօնաղընը տա մունհասէ-բէ իթմիշլէր տիր։

—

Ֆրանս կաղէթասընտա նէշր օ-լունան պիր ֆգրայա կէօրէ, Թու-նուզ չէհրինին Ֆրանսըզ ասքերի թարաֆընտան իշղալը մուգաբրէր կէօրիւնտիկինտէն, իշպու իշղա-լը ժէնէրալ լօժրօ թարաֆընտան ֆբա օլունտըրընտա վուգուը միհմէթմիլ օլան վուգուաթը կէօ-ղէթլէմէք իչիւն, ֆուան քէօրֆէ-զինտէ լէնկէրէնտաղ պուլունան Ֆրանսրզ տօնանմասը թունուզ սէվահիլինէ հարէքէթ իթմէկէ էմրը գաթի ալմ իթմիշ տիր։

—

Խապէր ալընտըրընա կէօրէ, Գարա տաղընն շարգ ճիհէթի թահ-ամը հուտուտը իչիւն խաքիբաի Շահանէյէ իւչ լայէհա արզ ու թագտիմ օլունտուշ տըր։

Օսմանը մուրախասալարը թա-ֆբիրտան արզ օլունան վէ հէ-յէթը վիւքէա թարաֆընտան թասվիպ գըլընան պիրինճի լայէ-հա՝ Մամթակօյ վէ Մարգօ-ման գուրպինտէ հուտուտը թահ-տտա իթմէքտէ, վէ պու իքի մա-հալի թիւրքիայա պրագմագտա տըր։

Բուս հիւքիւմէթի թարաֆընտ-ան թէպլիղ օլունան իքինճի լա-յէհա հէման մէգբիւր խաթթը հուտուտա մուվաֆգը պիր խաթթ թէքլիֆ իթմէքտէ օլուպ, անճագ չու ֆարգ իլէ քի. մէգբիւր իքի մահալ Գարա տաղա թերը խրիլ-սին վէ Հօթի վէ Կրուտի գապիլէ-լերինին վերկիսի հէմճիվար իքի հիւքիւմէթ պէյնինտէ թագսիմ օլունուն։

Իւչիւնճիւ լայէհա Գարա տաղ բրէնսի թարաֆընտան արզ օլու-նուպ, ըաքին մէգբիւր լայէհա՝ պէթարաֆանէ թէրթիպ իտիլմիշ օլմատըրընտան, կէօրիւնիւյէ ասլա գապուլ օլունմայաճագ տըր։

—

Տէյլէ նէ-ղէ չէքիլէն պիր թէլէկ-րաֆ կէօրէ, Մըսըրտաքի էսքի ախզ ու իթասը մէսէլէսի տայմա Ֆրանսրզ հիւքիւմէթինին նազ-ըր տիգգաթընը ճէլլ իթմիշ օ-լուպ, խարիճիյէ նազընը Մ. Պար-թէլըմի Սէնթ-Իլէր՝ մէգբիւր ախզ-ը իթանն ֆէսխ ու իլղասը ի-չիւն ինկիլթերրա իլէ իթթիֆագ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտըրը-նը պէյան իթմիշ տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Թօգաթտան թարաֆըմըզա խա-պէր վերիլտիկինէ կէօրէ, մահալը մէգբիւրտէ պիր հարէքէթը արզ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, համա օլսուն կէրէք նուֆուսնա վէ կէ-րէք էպնիյէճէ հիշ պիր թէլեֆաթ վէ զարիաթ վուգուա կէլմէմիշտիր։

—Մահպուս պուլունան Ցիմսթէն Ջիվի օղլու իլէ Թոտորաքի Զու-նինին մուհաքէմէսի բազար էր-թէսի կիւնիւ մահքէմէի ճիհայէթ-տէ ալէնէն իճրա օլունճաղ տըր։

—Պէյրութտան չէքիլէն պիր թէ-լէկրաֆա կէօրէ, չէքան բազար իրթէսի կիւնիւ՝ պէլէտիյինին էմ-րի իւզերինէ էլլի պին բէթրալ կաղ սանտըրը մէվճուտ պուլունան տէբօ գուրպինտէ օլան օտուն խ-թիֆլէրինտէն աթէշ զուհուր իթ-միշ, վէ մէգբիւր կաղ տէբօսը իլէ օտուն խսթիֆլէրի քեամիլէն միւ-թէրեգ օլմուշ, վէ բիւզկեար չէհրին խորիճինէ էամէքտէ օլտուղուն-տան, չէհրին պիր գըսմը քիւլի-սի խարապլիէթտէն գուրթուլմըշ տըր։

—Ռուսիա տէվլէթինին Ֆիլիպ ժէնէրալ գօնսօլսու վէքիլինէ իւ-չիւնճի բիթթպէ Օսմանիյէ նիշա-նը իհսան պուրուլմուշ տըր։

—Լիվիլքի կիւն վարնատան ֆէվ-գէլատէ օլարագ Սթամպօլ վիւ-ռուտ իտէն Ավսթրիա բասթա վա-ռնալրլար տախի Ալի բաշանն պու ճէվապընտան խօշլանմամաբ-ագ, քէնտիսինէ պիր թագըմ հագարէթլէրտէն մատտա, սիլահ-սաբը, գօնաղընը տա մունհասէ-բէ իթմիշլէր տիր։

—

Ֆրանս կաղէթասընտա նէշր օ-լունան պիր ֆգրայա կէօրէ, Թու-նուզ չէհրինին Ֆրանսրզ ասքերի թարաֆընտան իշղալը մուգաբրէր կէօրիւնտիկինտէն, իշպու իշղա-լը ժէնէրալ լօժրօ թարաֆընտան ֆբա օլունտըրընտա վուգուը միհմէթմիլ օլան վուգուաթը կէօ-ղէթլէմէք իչիւն, ֆուան քէօրֆէ-զինտէ լէնկէրէնտաղ պուլունան Ֆրանսրզ տօնանմասը թունուզ սէվահիլինէ հարէքէթ իթմէկէ էմրը գաթի ալմ իթմիշ տիր։

—

Խապէր ալընտըրընա կէօրէ, Գարա տաղընն շարգ ճիհէթի թահ-ամը հուտուտը իչիւն խաքիբաի Շահանէյէ իւչ լայէհա արզ ու թագտիմ օլունտուշ տըր։

Օսմանը մուրախասալարը թա-ֆբիրտան արզ օլունան վէ հէ-յէթը վիւքէա թարաֆընտան թասվիպ գըլընան պիրինճի լայէ-հա՝ Մամթակօյ վէ Մարգօ-ման գուրպինտէ հուտուտը թահ-տտա իթմէքտէ, վէ պու իքի մա-հալի թիւրքիայա պրագմագտա տըր։

Բուս հիւքիւմէթի թարաֆընտ-ան թէպլիղ օլունան իքինճի լա-յէհա հէման մէգբիւր խաթթը հուտուտա մուվաֆգը պիր խաթթ թէքլիֆ իթմէքտէ օլուպ, անճագ չու ֆարգ իլէ քի. մէգբիւր իքի մահալ Գարա տաղա թերը խրիլ-սին վէ Հօթի վէ Կրուտի գապիլէ-լերինին վերկիսի հէմճիվար իքի հիւքիւմէթ պէյնինտէ թագսիմ օլունուն։

Իւչիւնճիւ լայէհա Գարա տաղ բրէնսի թարաֆընտան արզ օլու-նուպ, ըաքին մէգբիւր լայէհա՝ պէթարաֆանէ թէրթիպ իտիլմիշ օլմատըրընտան, կէօրիւնիւյէ ասլա գապուլ օլունմայաճագ տըր։

—

Տէյլէ նէ-ղէ չէքիլէն պիր թէլէկ-րաֆա կէօրէ, Մըսըրտաքի էսքի ախզ ու իթասը մէսէլէսի տայմա Ֆրանսրզ հիւքիւմէթինին նազ-ըր տիգգաթընը ճէլլ իթմիշ օ-լուպ, խարիճիյէ նազընը Մ. Պար-թէլըմի Սէնթ-Իլէր՝ մէգբիւր ախզ-ը իթանն ֆէսխ ու իլղասը ի-չիւն ինկիլթերրա իլէ իթթիֆագ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտըրը-նը պէյան իթմիշ տիր։

—

Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Թիսօ՝ Գե-րերջ. կաթողիկոս վէ Բաթրիգ բիւթպէլու Ազարեան Տեփանոսպեա-րոս ֆ.էֆ.հազրէթլերի Գաբքէօ-եիւնտէ վագը էվէնէտիկ Մխիթար-եան ըէհապիյինին մէքթէպինի զիյարէթ իտուպ, ըէհապիյինի մու-մանիէյհիվ թարաֆընտան քէմալը իլթիֆաթ վէ իհթիրամա գապուլ օլունմուշ վէ պու վէսիլէ իլէ թալէ-պէյէ միւէսսիր պիր նուֆուզ իյրատ իմմիշ տիր։ Քէղալիք երինէ Գաբ-քէօյինտէ վագը Ֆրէյլերին մէքթէ-պինէ պիլզիմէ օրատա տախի քէմալը թաազիմէ գապուլ օլու-նուպ, 170 թալէպէ պէօյիւք պիր սալոնտա միճթամի օյտուգլարը սըրատա, անլէրտէն պիրիսի չակը-տան նամընա մուշարիլէյհէ խթա-պէն պիր թէշէքքիրամէ գրաաթ իթմիշ վէ միւշարիլէյհ հազրէթ-լերի տախի ճէվապէն թալէպէյէ պիր նուֆուզ իյրատ իյլէմիշ տիր։ Մէքթէպը մէգբիւրտէ պուլունան օթուզ գատար էրմէնի վէ էրմէ-նի Գաթօլիք թալէպէսինէ էրմէ-նի լիսանընը թահսիլ իթտիրիլմէ-սինի կաթողիկոս վէ Բաթրիգի միւշարիլէյհ հազրէթլերի մէքթէպ միւտերինէ եքիյտէն թավսիյէ իթ-միշ օլմաղա, միւտերի մումանիլէյհ տախի պու պապտէ թէէմինաթը լազըմէ վերմիշ տիր։

—

Բարիզտէ մէքթէպը թրպպիյէ թալէպէսինտէն օլուպ, թաթիլ միւնասէպէթիլէ պու սըրատա Սթամպօլտա պուլունան պիր տօս-թըմըզընը իֆատէսինէ կէօրէ, Բա-րիզտէ էլսինէի Շարգիյէ մէքթէ-պինին էրմէնիճէ տէրսխանէսինտէ Ռուբինեան սիւլթսինտէն Լեոն Գ. գրալըն խաթթը տէսթիյլէ մու-հարրեր էրմէնիճէ իքի էվրագ տուվարտան ասըլը պուլունմագ-տա օլուպ, էվրագը մէգբիւրէնին միւնտէրիճաթը՝ օ զէման Ֆրան-սանըն Մօնբէլիէ չէհրինտէ մու-գիմ էրմէնի թիճճարլարընա վէ-րիլէն պագը իմթիյազաթա տիր իմիշ։

Մումանիլէյհ տօսթումուզ եա-գընտա Բարիզի ավտէթինտէ էվ-րագը մէգբիւրէնին սուրէթլերինի կէօնտէրմէկէ սէօզ վերմիշ օլտու-ղընտան, միրուտինտէ նէշր իտէ-ճէկիմիզի պէյան իտերիզ։

—

Պէկեան Թադէոս էֆէնտի մէ-սէլէսինտէն տօլայը Ամասեան է-ֆէնտինին քէրիմէսի հագգընտա կէչէնտէ Պէյօղլու միւտտահի ու-մումիսի Թարաֆընտան կազէթա-լարտա պիր իլանը բէսմի նէշր օ-լունմուշ իսէ տէ, տավա հէեէթը իթհամիյէտէն կէչտիքտէն սօնրա պէյլէ պիր իլանը եալընը պաշ միւտտահի ումումի Թարաֆընտան վուգուը մուվաֆգը նիզամ պա-ճաղընտան, պու հալտէ Պէյօղլու միւտտահի ումումիսի վազիֆէսի-նի թէճավուզ իթմիշ օլմաղա, Ա-մասեան էֆէնտի՝ մումայիլէյհ միւտտահի ումումի ալէյհինտէ իշթիքեաի անէշ հիւքքեամ իթմիշ, վէ պու շիքեայէթ իսթինաֆ պաշ միւտտահի ումումիլիկի Թարա-ֆընտան գապուլ օլունարագ, Ա-մասեան էֆէնտի պու տավասընտա Պարոն Թորոս էֆէնտիյի վէքիլ թէյին իլլեմիշ տիր։

ԱՀՎԱԼԸ ԲՈԼԻԹԻԳԻՅԷ

ԻՐԻ ԱԶԻՄ ԻԹԹԻՖԱԳԼԱՐ

—

ՍՈՎՀ ՄԸ ՀԱՐՊ ՄԸ

Տիւնքի պէնտիմիզտէ, Էվրօբա բոլիթիգասընճա հիչ պիր ալէագասը պուլունմայան Միւճթէմէալի Ամէրիգա հիւքիւմէթինի միւսթէնա թուրթարագ, տիւնեանքն էն մուազզամ այթը տէվլէթլերինին, քէնտի միլեօնլարճա ասքէրլերի իլէ իքի գըսմա թագսիմ օլունուպ, Ալէմանիա, Ավսթրիա վէ Ռուսիա տէվլէթլերի պիր թարաֆտան, վէ Ինկիլթերրա, Ֆրանսա վէ իթալիա տէվլէթլերի տախի տիկէր թարաֆտան, պիրիպիրինէ գարշը, տիւնեա գուրուլտուգտան պէրու էմնալի կէօրիւլմէմիշ վէ խէեալ իտիլէմէմիշ պիր ճէսամէթտէ, իքի գըթա տէհշէթլի օրտուլար հալինտէ պուլունմուշ օլտուգլարընը պէեան իլէտիք։

Իչին պու սատէ հալի, պիւթիւն Էվրօբատա, թէքմիլ տիւնեա իւզէրինտէ եաշատան ինսանբէրվէրլերի, վէ ալէլխուսուս վալիտէ օլան գատընլարը էքսէրիսինի տիթրէթմէյէ քեֆֆի տիր։

Մաաղալահ, չու եա պու վէսիլէ իլէ, պու իքի տէհշէթլի գուվվէթլէր պիրիպիրլերինէ գարշը չաթըշարգլարընտա, խուսուսի իլէ ինսան էօլտուրիւճիւ վէ հէր շէյի խարապ իտիճի նէվիճատ սիլահլար սայէսինտէ, ինսան ճինսինին հալի նէրելերէ վարաճաղը, վէ մէտէնկէթ վէ թեգատտիւմ ըլզըլընին շաֆգը նէ տերէճէտէ գարարաճաղը, թարիֆէ հաճէթ տէեղի տիր։

Զանն իտէրիզ քի, պու ումումի միւթալէա, հարպ լուղեթինի թէչքիլ իտէն տէօրթ հարֆը եան ազ եան կէթիրէճէք գալէմի էլինէ ալմաեա ճէսարէթի պուլունան ԾՐԸԼԸԾԸ ԼԸԼԶԳ ԳՏԸՐԷՅԻ կիպի միւչքիլ օլաճագ տըր։

Պիլիօրուզ, պունա գարշը տախի, ինանկէթ պաշգա չէյ տիր, բոլիթիգտա պաշգա չէյ տիր, տէնիլճէք։

Վագաա, տիբլօմաթ էֆէնտիլէրին նամուսու իչիւն, պիզ պու պիրհանը գապուլ իթմէք իսթէմէզ իսէք տէ, իտտաա իտէնլէրին խաթրընը տա գըրմամագ էֆքէարը իլէ, ըէտտինէ տէ կիրիշմէեէլիմ։

Ֆագաթ ինանկէթ նամընտան պաշգա, պիզիմ տէ պիր պիւրհան նըմըզ վար տըր քի, ֆիւթուհաթ վէ թէվսիի մէմլիքտէն պաշգա հիչ պիր հիսապա ագբլարը եաթմամագտա օլմասը իտտաա օլունան տիբլօմաթլարը տա տիչիւնճէեէ պըրագմագտա տըր։

Պու պիւրհանըմըզ տախի, օլալթը մուազզամ տէվլէթլերուն հէր պիրիսինին տէ թէբէտէն թըրնաղա գատար բիւր սիլահ, հէր նէվի վագաալարա գարշը հաղբը պուլունմուշ օլմալարը տըր։

Պունա՞նէ ճէվապ վէրիլէճէք։

Իւզէրինէ մուհարէպէյի տավէթ իտէճէք զայիֆ վէ թէտարիքսիզ տէվլէթ հա՞նկըսը տըր։

Տէվլէթլերին քեաֆֆէսի տախի, պիրիպիրինտէն աչաղը գալմաեաճագ տերէճէտէ մուհարէպէյէ հաղբը պուլունտուգլարը հալտէ, իւք ատըմը ալմաեա, հա՞նկըսը գօլալըգլա ճէսարէթի իտէպիլէճէք տիր։

Իչթէ մուհարէպէ իհթիմալինի ազալթան պիրինճի ճիհէթլերտէն պիրիսի պու տուր։

Պիզ պու տէտիրիմիզի, մաթէմաթիգ հիսապը իլէ իսպաթ իթմէէ միւգթէտիր պուլունմագտայըզ տէյի իթիմատ իտէրիզ։

Պունուն իչիւն էսքի թարիխլէրէ միւրաճաաթ իթմէէ իհթիյաճըմըզ եօգ տըր։

Եալընըզ, չու եաշամագտա օլտուղումուզ օն տօգուզունճու ասրը մուհարէպէլէրի, տավամըզըն իսպաթընա մէտարը քեաֆի տիր։

Ասրըմըզըն թա իսպաթտարընտա, Պիրինճի Նաբօլէօն Պոնապարթը, Ավսթրիայը, Բրուսիայը, Ռուսիայը, Ալէմանիայը, Սպանիայը, Իթալիայը վէ սայիրէյի ֆէթհ իթմէսի, պունլարը քեաֆֆէսինին տախի մուհարէպէէ հաղբը պուլունմամըզ օլմալարը սայէսինտէ իտի։

Ֆագաթ Ինկիլթերրա, հէր վագրթ օլտուղու կիպի, տայիմա հէր նէվի վագալարա գարշը հաղբը, վէ հալի տախի միւսահատ պուլունտուղունտան, պու պէօյիւք ճէնկճինին բէնչէսինտէն գուրթուլմայա մուվաֆֆագ օլտուգտան պաշգա, նիհայէթ իւլէմ, պիզզթ միւշարիւլէյինին թէչքիլ իթմիշ օլտուղու օլ ադիմ իմբէրաթօրլուղը տախի, քէնտիսի իլէ պէրապէր մահվ իթմիշ տիր։

Գըրըմ, եալսատ Սէվասթօբոլ մուհարէպէսինտէ, Ռուսիա տէվլէթի, պիզիմ զայիֆ հալիմիզտէն, վէ Ինկիլթերրա տէվլէթինին վէ պինանէն ալէյհ տիկէր միւթթէֆիգլերինին քէնտինէ գարշը չըգաճագլարընը մէմուլ իթմէտիրինտէն իտի քի, մուհարէպէյէ գըյամ իյլէտի։

Իւչիւնճիւ Նաբօլէօն, Ավսթրիանընն զայիֆ հալինտէն իսթիֆատէ իտէրէք, անընն իւզէրինէ հիւճիւմ վէ ղալէպէ իթտի։

Բրուսիա տախի, այնի գապլտէն օլարագ, Ֆրանսանընն երգմընը օլտուղու Ավսթրիայա գարշը գըյամ իյլէտի։

Քէզալիք, երինէ այնի Բրուսիա տէվլէթի իտի քի, Ֆրանսանընն թէատրիքսիզ պիր վագթինի պուլարագ, օնա գարշը իլանը հարպ իթտի, եանի պիր թէրթիպէ կէթիրէրէք, քէնտինէ գարշը իլանը հարպ իթտիրտի։

Նիհայէթ իւլէմը, պազը վագաի միւէյիմէլէր իլէ պիզի էվրօբանընն հիւսնի թէվքէճճիւհ վէ պինանէն աւէհ մատտի վէ մանէվի մուավնէթինտէն մահրում կէօրմիւշ օլտուղու իչիւն իտի քի, Ռուսիա տէվլէթի տախի, չու ասն մուհարէպէ պէլիսէսինի պաշըմըզա չըգարտը։

Պու մուհարէպէլէրին քեաֆֆէսի տախի, իքի թարաֆտա միւսավի գուվվէթ պուլունմատըզընտան, եալսատ էօյէ զանն իտիլտիյինտէն իլէրու կէլմիշլէր տիր։

Ֆագաթ շիմտի հէր սուրէթէ թէատրիքեաթը միւքէմմէլէտէ պուլունմայան տէվլէթ հա՞նկըսը տըր քի, պիր տիկէրի անընն իւզէրինէ հիւճումի իթմէյէ ճեսարէթ իտէպիլինի։

«Էկէր սուլհ իսթէրսէն մուհարէպէյէ հաղբը օլ» տարպը մէսէլի, հիչ պիր վագթ շիմտիքի կիպի գապուլիյէթ պուլմուշ տէյիլ իտի։

Էվվէթ, տահա չօգ տէվլէթլերին չօգ տէվլէթլէր իլէ կէօրէճէք հիսապլարը վար տըր։ Ֆագաթ էվվէլքի ճէսարէթ, կէրէյլի կիպի կէվշէմիշ տիր։

Պու հիսապլարընն իչինտէ, պիրինճիլիք մէվգըսընը Թուրան, Ֆրանսանընն, Ռուս վէ Լօրէն իչիւն, Ալէմանիա իլէ եէնիտէն Թէսվիյէ իթմէք իսթէյիի հիսապ տըր։

Իթալիանընն, Ավսթրիա իլէ օլան հիսապը, վէ Ալէմանիանընն տախի, հէմ Ավսթրիա իլէ վէ հէմ տէ Ռուսիա իլէ օլան հիսապլարը, իքինճի վէ իւչիւնճիւ սընըֆտա տըրըլար։

Էվվէթ, պիրինճիլիք, Ֆրանսա իլէ Ալէմանիանընն պէյնինտէ մուալագտա գալմըշ օլան հիսապտա տըր։ վէ իչթէ ասըլ պու հիսապ տըր քի հէր քէսին մէրագ ու էնտիէսինի թահրիգ իթմէքտէ տիր։ վէ օրասընը տա պիրիրզ քի, պու հիսապ մէսէլէսի մէյտանտա պուլունտուգճա, պունտան էվվէլքի սէօյլէտիքլէրիմիզէ քեամիլէն էհէմմիյէթ վէրիլմէք իսթէնմէյէճէք տիր։

Ֆրանսա իլէ Ալէմանիա պիր տէֆտա տահա պիրիպիրլերինէ գարշը չաթըշմատգտան, վէ Ալզաս—Լօրէն էեալէթլերի թէքրարէն Ֆրանսանընն էլինէ կէչմէտիքտէն սօնրա, տէվամի սուլհ միւմքին տեւիլիր տիր տէեօրլար։

Էյ հայտէ ֆարզ իտէլիմ քի, մէզքիւր իքի տէվլէթլէր պէյնինտէ պիր մուհարէպէ տահա վուգու պուլարագ, պու իքի էեալէթլէր թէքրարէն Ֆրանսանընն էլինէ կէչտիլէր։ պունունլա ոուհուն տէվամը թէէմի՞ն մի օլմուշ օլուր։

Շիմտի Ֆրանսանընն մէզքիւր իքի էեալէթլէրի թէքրարէն էլտէ իթմէք իսթէտիկի կիպի, օլ վագթտա Ալէմանիա թէքրարէն Ֆրանսանընն էլինտէն ալմագ իսթէմէյէճէք մի տիր։

Իչթէ պուրատա սուլհ եալսատ հարպ մէսէլէսինին էն նազիք նօգթասընա կէլտիք։

Պիզէ գալըր իսէ, տօղրուտան վէ տօլայրտան նուֆուս վէ գըլմէթինին պիր իքի միսլի թէէֆֆինէ սէպեպ օլան վէ պիր գաչ միլլինին թէէֆֆինէ տէ սէպեպկէթ վէրէճէյինտէն գօրդուրմագտա պուլունան պու իքի էեալէթլէրին, եանի պու պէլալը մուարազանընն պաշգա պիր տիւրլիւ թէսվիյէսինէ պէյնէլ տուէլ եա տօղրուտան տօղրու՞վէ եալսատ տօլայրտան զաթէն պիր մուհիմմ գարար վէրիլմիշ տիր։

Նէ՞ աճայիպ չէյ տիր քի, թունուզ էհալիսինին պիր մըգտարը, եանի Խրումիր գապլէսի, պիզզթ Ֆրանսա տէվլէթինին քէնտի իգդարը իլէ, պու գատար վագթտան պէրու ճէղարիր հուտուտունու ալթիսօթ իթմէքտէ, վէ պիր սէս չըգարըլմամագտա իքէն, Ֆրանսա օրտուսունուն Ալէմանիա եա գարշը մուհարէպէ իտէպիլէճէք հալէ վասըլ օլմասը, վէ Մեամվէթթանընն Ֆրանսա վիքէլասը պաշընա կէչէճէեի սէօզլերի մէյտանա չըգաճ չըգմամագ։ Խրումիրլերին թէէտիպլի մէսէլէսի պիրտէնպիրէ Ֆրանսա վիքէլասընընն խաթրընա տիւշէր, վէ Խրումիրլերի թէրպիյէ իտէյիմտ տէր իքէն, եանընըզլըգա թունուզ պէյի վէ թունուզ բահթախթը վէ Ատրիատիգ տէնիզինին էն միհիմմ նօգթալարընտան օլան պազը պահրյէճէ մէվգըլար տախի, Ֆրանսըզընրն հիւքմի թահթընա կիրեր, վէ պիթթէտրիճ պիթթիւն թունուզ մէմալիքի պիր Ֆրանսըզ էեալէթի օլմայա եիւզ թութար, վէ գըզանճ Ինկիլթերրա վէ անընն արգասընտան տախի Իթալիա, շէօյլէ պիր սուրէթա խօշնուտ, սուզուզ կէօսթէրտիքտէն սօնրա հիչ պիր շէյ վուգու պուլմամըշ տըր կիպի բահաթճա քէնտի քէյֆլերինէ պագարլար։

Պունա նէ՞ մանա վէրմէք ճաիզ օլապիլիր։

Պիզ զանն իտէրիզ պաշգա պիր միւնասէպէթլէ տախի սէօյլէտիքքի, Էլբօքանընն ումումի բոլիթիգա սէլի, պաշգա վէ տահա նիզամը եանի բէք մահիր բոլիթիգա միւհէնտիսլերի մարիֆէթի իլէ եաբըլմըզ միւնթաղէմ պիր գանալ թարիգինէ չէվրիլմիշ տիր։

Պիզ շիմտիքի բոլիթիգա թարիգինտէն էօյլէ քէչֆ իտէպիլիսօրուզ քի, տէվլէթլէր, պիրիպիրլերինին բոլիթիգաճա մէյլիյաթլարընը սիլահ գուվվէթի իլէ մէն էթմէքլիյինին տէհշէթլի նէթիճէլերինտէն խէվֆ իտէրէք, նիհայէթ պէյնլերինտէ ուզաշմագ թարիգինէ գարար էվէրմիշլեր, վէ պու գարարը աղըր աղըր ֆագաթ սատագաթ վէ սէպաթլա իճրա իթմէքտէ տիրլեր։

Հէրսէք վէ Պոնատա Ավսթրիա պայրաղը, վէ Գըպրըզտա Ինկիլիզ պայրաղը, շիմտիքի հալտէ պու գարարընը պիրեր ալէնի ալամէթլերի ատտ իտիլտիկի կիպի, Թունուզտա տախի Ֆրանսա պայրաղը իւչիւնճիւ ալամէթ սաբլապիլիր։

Ինշալահ, տէօրտիւնճիւսիւ, պէշինճիսի վէ ալթընճըսը տախի, պիզտէն պիր աղ ուզագճա մահալլերտէ քիւչատ օլունանճագտըր։ չինքի պու պայրագլարընն պիզէ բէք եագընը պուլունմալարը իլթիֆաթընտան արթըգ թանճիզ օլայօրուզ։

Իչթէ հէբսինտէն զիյատէ գօրգուլմագտա օլան Ֆրանսա վէ Ալէմանիա հիսապընտան տախի պուգաարճըգ պիր սուլհ պիլանչօսու չըգարտրգտան սօնրա, պունունլա տախի խօշնուտ օլմագ իսթէմէեէնլեր իչիւն տահա թաֆսիլլի թէֆերրիւաթընը տախի իպրաղ իյլէմէեէ ղայրէթ իտէրիզ։

(ԾԻՆԵՐ ԴԷՐ ՊԻՈԼԻՆ ԷԼԷ)

ՀԱՑ ԻԴԱԿԱՆ ՍԵՌՆ ԵՒ ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՑՈՒՀԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Ա.

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան վերջին տեղեկագրին ընթեռնուլով, սուղ ժամանակի մէջ Հայ իգական սեռի զարթնումն և արանց հետ մրցումն նկատելով, կը դրդուի մարդ անցեալին վրայ յետադարձ ակնարկ ձրգել և ներկային հետ բաղդատել նախնի վիճակն Հայուհեաց։

Էօժէն Բէլդան՝ յառաջադիմութեան դատին այն պերճախօս փաստաբանն՝ կնոջ պատմութիւնն հետագայ զուարճալից որքան իմաստալից խօսքին մէջ կ'ամփոփէ. «Շրջագէտներն հետ ծընաւ կինն, յառաջադոյն անասուն մ'էր մնայն։»

Այսպէս հարկաւ եղաւ Հայ կընոջ համար ալ։ Այն փալկուն Եւրոպէ՝ լալ-ին ներքև՝ կատարեալ ալխաւարի մէջ էր Հայ կինն. անգոյ էր մտաւորապէս ու բարոյապէս, կամ էօժէն Բելդանի բառերովը՝ «անասուն մ'էր» Հայ կինն։ Եաշխան որքան բարակ ըլլար, գոգցես այնքան Հայուհւոյն արգելք կըլլար տեսնել Արարչութիւնն ու տեսնել Հայութիւնն։ Երբ իր գըլխուն վրայ գիսաւոր մ'երեւէր, կը սարսափէր Հայ կինն, և խաչակնքելով իր որդւոյն կ'ըսէր. «Աստուած եղաւ բարկացաւ մեզի որ՝ սատանային «ԾԻՆԸ ԸԼԼԱԾՈՎ՝ կիրակի անէրթալ խընտայինք, երկուշաբթի ալ պաք չըպանեցինք։» Երբ երկիրն իր ոտից ներքև շարժէր, կը խաչակնքէր Հայ կինն, ու սարսափահար իր որդւոյն կըսէր. «Սա քերականութիւնը ծառքէդ վար չե՞ս ձգեր, ծօ՛. սատանային «ԾԻՆԸ» կ'ԸԼԼԱՍ կոր ու Աստուած կը բարկացնես կոր։»

Եղկելի՜ Հայ կինն, որդւոյն միայն կրնար այսպէս համարձակօրէն խօսիլ. որդւոյն միայն կրնար խօսիլ —Սատանային փորձութեան ու Աստուծոյ բարկութեան վրայ,—և ո՛չ ազգային դաստիարակութեան վրայ, ազգութեան ու մարդկութեան վրայ, գիտութեան ու բանասեղծութեան վրայ, ընտանեկան ու ընկերական պարտուց և իրաւանց վրայ։ Խղճալի՜ Հայ կինն՝ իր որդւոյն ևեթ նմա ներելի էր դէմ առ դէմ ու բերան առ բերան խօսիլ.— ամուսնոյն հետ խօսէ, ի՜նչ յանդգնութիւն, ի՜նչ ամպարշտութիւն։ Ամուսինն եղած էր հրամայելու համար, սատտելու համար, քանակոծելու համար. իսկ կինն ստեղծուած էր երկիւղածօրէն մտիկ ընել, անտրտունջ հնազանդել, տատանին կամ գաւազանին ներքև արտասուել ու հեծելու համար . . . :—

Այն օրերուն այն ինչ —երբ էր ծնած ինենտասներորդ դարն— արտաքոյ կարգի կին մը, պաշտելի ու գթալի կին մը՝ «Կրակդեանց հանճարոնն ու վերջին Կատոնի ձեռքովն օժտուած՝» ի բաց կը հալածուէր Ֆրանսայէն «որպէս ի բաց կը կացուցուի կայծն Խոզանայարկ չէնքէ մը»։ Պոնապարդ ըսած էր առ այն կինն՝ որ Տիկին տը Սդաէլ կը կոչուէր. «Ամենէն վեհ կինն այն է որ հայրենեաց ամենէն աւելի զաւակներ կը նուիրէ (որպէս զի Պոնապարդ դայնս ի դաշտ մարտին վարէ . . .) :» Ցանուն մարդկութեան, յանուն յեղափոխութեան՝ այր ամենահարազատ դուստրն էր՝ բողոքեց Տիկին տը Սդաէլ ընդդէմ բռնաւորին։ Այդ հզօր ձայնն, որոնընդոստ հանդոյն Միւսապօի բանից ու հոգեյոյզ հանդոյն Գոռնի (1) նուագաց, սարսեցուց և սթափեցուց Ֆրանսան ու համայն աշխարհն. յիշեցուց թէ քրիստոնէութիւնն ինչպէս բարձրացուցած էր կինն և ցուցց թէ բռնապետութիւնն ինչպէս զայն կը նուաստացնէր։ Եւ քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ՝ այն օրէն սկսաւ ընդարձակուիլ կանանց բարոյական ազատութիւնն և Հայ աշխարհին մէջ՝ ծնունդ առաւ կանանց բարոյական ազատութիւնն, սկսաւ կանանց՝ հետևաբար մարդոց փրկութիւնն։ —

Եաշխան սկսաւ տակաւ առ տակաւ լսնալ Հայուհւոյն երեսէն, —որպէս հանդիսաւոր տօնի մ'օրն Հայ եկեղեցւոյն մէջ կ'լսնայ վարագոյրն երկնից թագուհւոյն երեսէն։ Հայուհին սկսաւ սնոդգալապէս յառաջանալ գէպ յազատութիւն, գէպ ի գիտութիւն, գէպ ի փրկութիւն։ Նա որ Եաշխարէն փայլիլուն փոյերն ևեթ գիտէր համբերչական երկնից շողշողուն համաստեղութիւններն հաշուել ու դիտել. նա որ կը ջանար խափանել ընթերցումն իր որդւոյն, սկսաւ ինք ալ հեգել, սկսաւ ինք ալ վերծանել, սկսաւ ինք ալ մտածել։ Սկսաւ ամուսնոյն հետ հաւասար առ հաւասար խօսակցիլ Հայ կինն։ Իր մօրն Եաշխարէն մատնիչն առաւել իր եղբօրն ոսկեզօծ մատեանին սկսաւ Նախանձիլ Հայ աղջիկն։ Օր մը Հայ դիւցազան մը պատկերն նշմարելով՝ Հայուհին հարցուց Հայ բանաստեղծին՝ «Ո՞վ է դա»։ —Եւ Հայոց պատմութիւնն սկսաւ թափանցել Հայ ընտանեաց մէջ՝ ուր Հայ անունն իսկ անծանօթ էր։ Օր մը Հայուհին տեսնելով Միւսապօի պատկերն՝ հարցուց Հայ պատմաբանն՝ «Ո՞վ է դա.» — Եւ Յեղափոխութեան պատմութիւնն սկսաւ լսուիլ Հայ ընտանեաց մէջ՝ ուր բացարձակ անշարժութիւն, ուր բարոյական թմրութիւն ևեթ էր։ Օր մը դիպուածով Հայուհին պատկեր մը գտնելով, ուր անահման աշխարհի մ'ազերբայվրայ մարդկերպարան անասուններ խոնուած էին՝ երկու քայլ հեռի մակոյկէ մ'ուր արք ելրոպացիք լցուած էին, հարցուց Հայուհին թէ այդ պատկերն ի՞նչ կը ներկայացնէր. —Եւ Հայուհին ճանչցաւ Քրիստափոր Գոլօմպոսն և նոր աշխարհին վայրենիներն, որք այսօր Աստուածաշունչ և Պիչր Սդօ կ'ընթեռնուն. Հայուհին ուսաւ թէ մարդիկ ի սկզբան այդ վայրենեաց նման էին, մերկանդամ, անանձնաբարոյ, անասնաբարբառ, անուս, անկրօն, անօրէն. և ուսաւ Հայուհին թէ ինչպէս այդ վայրենական վիճակէն անդգալապէս ելնելով՝ դարէ դար, օրէ օր մարդկութիւնն յառաջացած էր քաղաքակրթութեան ուղւոյն մէջ, զնելով երկինն, խուզելով երկիրն, արարչութեան ու մարդկութեան վրայ, բնական ու բարոյական երեւութից վրայ դիտողութիւններ, ուսումնասիրութիւններ, հաշիւներ ու խորհրդածութիւններ ընելով երկար և խորին. ուսաւ Հայուհին թէ ինչպէս երկրէ երկիր լեզուներն ու բարքերն փոխելով համարիւն, համալեզու և համարոյ մարդիկ ազգեր կազմած էին. և թէ այդ ազգերն՝ իւրաքանչիւրն իր զարգացման աշխատելով՝ ընդհանուր մարդկային ազգի զարգացման ալ աշխատած կըլլային. թէ համարիւն եղբարք՝ որքան ալ բաժնուած ըլլային նիւթապէս, պարտատոր էին միմեանց մօտենալ բարոյապէս, անդնդոց վրայէն ու բարձանց վրայէն միմեանց ձայնելու միմեանց ձեռք կարկառելու, ամէն ինչ միմեանց ձայնելու ու միաբան գործել։

Այսպէս, այո՛, ամ ըստ ամէ և օր ըստ օրէ Հայուհեաց սրտերուն մէջ ծնան և արձարձեցան վեհ զգացումներն եղբայրասիրութեան ու հայրենասիրութեան։ Վենետիկէն մինչև Վան, Պոլսէն մինչև Տիգրիս. Ալիշանէն մինչև Խրիմեան, Պէշիկթաշլեանէն մինչև Պատկանեան, ի՜նչ նուագ որ հայրենանուէր քնարէ մը կը թռչէր, ի՜նչ հառաչանք որ հայրենատենչ հոգիէ մը կը բղխէր, ի՜նչ ֆանթազիաներ որ Հայ մտուէլն դուրս կ'ելնէր, Հայ ընտանեաց մէջ կը թափանցէր. ա՛ստ կոյծ մը կը ձգէր, ա՛նդ ճառանչ մը կ'արձակէր, ա՛ստ ուխտ մը կը ծնէր, ա՛նդ գործ մը կը պատրաստէր։ Այսպէ՛ս ամ ըստ ամէ և օր ըստ օրէ կը ծաւալէին նաև գիտական ծանօթութիւնք. մերթ վեպեր ու մերթ վեպեր կ'ընթեռնուին Հայուհիք. մերթ կը զմայլէին Պիրամ և Թիսբէի, Ռոմէօ և Ժիւլիէդի, Մարիուս և Գոզէդի սիրահարուստ սրտին վրայ. և մերթ կը հիանային Պլուտարքոսի, Թուկիդիդէսի և Թիէռի դիւցազանց հայրենահուր հոգւոյն վրայ. մերթ Լաբլասի հետ գիտութեան ոսկեղէն թեւերով և մերթ Լամարտինի հետ երևակայութեան հրեղէն թեւերով Հայուհիք յերկին կը սլանային՝ լոյս գողնալու համար երկնքէն,— Պրոմէթէի նման՝ որ հուր գողցաւ երկնքէն։

Այսպէ՛ս կը զարթնուր ու կենդանութիւն կը զգենուր, այսպէ՛ս կը զարգանար ու կը բարձրանար Հայուհին, —քանի տեղի տար Եաշխարէն, քանի չըշաղգեստն Հայուհեաց մէջ տարածուէր՝ փոխան Եաշխարէ շուլխարին ու եաշխարէ ու ֆէրաճէին։ Ո՛ւր անյայտ ըլլային այդ հնոտի ձևերն և այդ օտարոտի բառերն, ա՛նդ կ'ելևէին նոր գաղափարք, Հայկական զգացմունք ու Հայկական բառք— ու Հայկական ֆա՛ռ։ Ո՛ւր արու մանկանց վարժարան միայն հաստատուած էր, անդ կը հաստատուէր և աղջկանց վարժարանն, որ Հռիփսիմեայ, Սանդիտայ, և այլ սրբուհեաց ու դիւցազնուհեաց անունանց կը նուիրուէր։ Իսկ ո՛ւր պատանեաց հետ պատանուհեաց ալ կրթութեան իրաւունքն արդէն ճանչցուած ու նոցա համար ալ շէնք մը կառուցուած էր, այդ շէնքն օր ըստ օրէ կը լեցուէր, ու վարժարանին բարոյական շէնքն օր ըստ օրէ կը հաստատուէր ու կ'ընդարձակուէր։ Հայ լեզուն —որ տակաւին այնքան օտարախորթ է Մշէի օգնական խմբագրին բերնին մէջ— կը մաքրուէր թուրք բառերէ ու բաստարութեան ձևերէ. Մեզպուրեանին բառովն՝ այն «մեծաքանչ» Հայ լեզուն, Հայուհեաց բերնին մէջ կը փափկանար ու կը վեհանար օր ըստ օրէ. —Մինաս Չերազ, դո՞ռնէրը ա՞ռ Բաբէլա՞ռ, մայիսի մէջ կը սողէր և երէկ կը հրատարակէր՝ մայիս ամսուն ու Հայուհւոյն արժան լուսաբոյր ու վարդաբոյր լեզուաւ. «Ազգանուէր Հայուհին կը գրէ մի աշխարհարար որ մաքուր է զերդ իւր սիրտ և որ կը շնչէ կուսութիւն։ Նա մի շքեղ հանդէսի մէջ, ուր կը նախագահէր իւր հայրենասիրութիւն, խօսած է ինձ մի աշխարհարար որ կը հոսէր իւր շուրթերէ իբր մեղր փեթակէն։»— (1)

Ա՜հ, ծաղկանց նեկտարովն ու հայրենեաց հրովն յօրինուած այդ հատուածին մէջ այն ի՜նչ բառեր։— Հայուհի և շ՛ունչ. շուրթեր և մե՛ղր. սիրտ և հայրենասիրութի՛ւն։ Այս բառերով յիս ալ տենչ մը ծնաւ խօսք մը կազմել և ըսել. «Հայուհւոյն կենդանագործ շնչովն այսօր կը վերակենդանանայ Հայութիւնն. իբրև մեղր՝ Հայուհեաց շուրթերէն Հայկական լեզուն կը հոսէ, հայրենասիրութիւնն՝ ի մարդն Հոգւոյն սրբոյ ներկայութիւնն՝ Հայոց և Հայուհեաց սիրտերն հաւասարահաւար կը վառէ։» —Պիտ՝ ազարկէ՛ք, ընթերցողք և ընթերցուհիք իմ, թէ Գրասէր Ատոմին այս խօսքերն՝ ազատ և ժգոյն թարգմանութիւնն են Մինաս Չերազի բանից։ Իրաւունք ունիք. այլ յիշեցէ՛ք, ո՜ Հայուհիք իմ, որ աշնանային շունչն անցաւ արդէն մեր ճակատուց վրայէն. բնութեան վրայէն ու մեր հոգւոց վրայէն. անցա՛ աշնանային շունչն . . . Յիշեցէք մանաւանդ որ Մինաս Չերազ հանճար ու հոգի ունի, մինչ՝ ստուեր մը տրխրանուէր՝ աշխարհի վրայ կը դեգերի

ԳՐԱՍԷՐ ԱՏՈՄ

(1) Լամարտինի՝ Գոռնիի և Միւսապօի հետ կը բաղդատէ Տիկին տը Սդաէլն։

(1) Գրէչ և Սուբ, ներածութիւն։

ՏԻԲԼՕՄԱԹՃԱ

ՊԻՐ ՏԻԳԴԱԹՈՐԶԼԸԳ

—

Զրգան չարչէնպիհ կիւնիւ պիրի իմբերաթօր իւչիւնճիւ Ալէքսանտր թարաֆընտան, վէ տիկէրի՝ բէթթրսպուրկտա մուգիմ Ավսթրիա սէֆիրինին պիր թէլէկրաֆը խիւլասասընը հավի օրրագ Ռուսիա խարիճիյէ նազրը թարաֆընտան Ավսթրիա—Մաճարիսթան իմբերաթօրը Ֆրանսուա Ժոզէֆ հաղրեթլերինէ ղրսալ օլունան 2 գրթա մաֆրեմ թէլէկրաֆնամէլերին սուրէթիրեթատա չըգան դիր կալէթատա

նէյը օլունտուղունտան, պու խուսուս Ավսթրիա—Մաճարիսթան ալէմը բէսմիսինի հէնէճանա տիւշար՝ իթմիշ տիր։

Պու թէլէկրաֆլար չիֆրալը օ.լուպ, իմբէրաթօր իլէ խարիճիյէ նէզարէթի գանչէլերիասընտա մուխապերէի մէգքիւրէյէ մէմուր օլան սբր քեսթիպատէն մատտա քիմսէ պու չիֆրէյի անլամազ տեռու զանն օլունմագտա իտի։

Սբր քեսթիպը մումանիլէյ՝ թէլէկրաֆլարըն չիֆրասընը հալ իտիւպ իմբէրաթօրա թէպիղ իթմէկէ մէմուր իտի, գիրա մէգքիւր չիֆրանն միֆթահը՝ եալընըզ քէնտիսի իլէ հիւքմտարտա պուլունմագտա իտի։ Մէգքիւր թէլէկրաֆլարըն էյէրէրէ նամ Մաճար կաղէթասընտա նէյը օլունտուղու կիւնէ գատար հիչ պիր նիզամըզլըգ միւշահէտէ օլունմամըշ իտի։

Պու թէլէկրաֆլարըն իքինճի սինտէ այզգ վէ եքսիք պիր եէր պուլունուպ, պունտան անլաշըլըգընա կէօրէ, քիւչիւք պիր մէմուր՝ հալ օլունան պիր միւսվէտէնին երբրգ վէ ղայրը միւքէմմէլ բարշալարընը թօքամշ տբր։ Պու վագտա պիղայէթ սուի թէէսիրի մուճիպ օլմուշ օլմաղա, թահգիգաթը միւքէմմէլէ իճրասընա տէրհալ էմր վէրիլմիշ տիր։ Մէգքիւր իքի թէլէկրաֆլարըն թերճէմէսի պէրվէճհը աթի տերճ օլունուր։

1՝ Իմբէրաթօր իւչիւնճիւ Ալէքսանտր թարաֆընտան իմբէրաթօր Ֆրանսուա Ժօզէֆ կէօնտերիլէն պիր թէլէկրաֆ տբր։

Բէթերսպուրկ 12 սեպտ, Միսգօլէցտէ Ավսթրիա իմբէրաթօրու հաղրէթլէրինէ։— Իսմիմէ միւստաբֆ օլան եէվմը մախտուսբմ միւնասէպէթիյէ պա թէլէկրաֆ կէօնտերտիկինիզ թէպրիքնամէ մէմնունիյէթը ազիմէմի մուճիպ օլմուշ օլմաղա, չան սամիմիլ գալպ Սեղէ թէլէքքիւր իտէրիմ։ Միւհթերէմ տոսթումուզ օլան իմբէրաթօր կիյեսմը եէնիտէն կէօրտիւկիւմ իչիւն քէնտիսի բէք զիատէ պախթիար ատտ իտէրիմ. միւշարիլէյհ իմբէրաթօր իլէ պէնիմիզտէ բէվապրթը խիլուս վէ մուհապէթ մէվճուտ տբր։

—

2՝ Ավսթրիա-Մաճարիսթան խարիճիյէ նազրը Պարոն Հայմէրլէ.Շին իմբէրաթօր Ֆրանսուա Ժօզէֆ հազրէթլէրինէ կէօնտերտիլի թէլէկրաֆնամէ տիր։

Վիէննա 15 սեպտ.

Իմբէրաթօր հազրէթլէրինէ, գօնթ Գալնօգի պէրվէճհը աթի պիր թէլէկրաֆ քէչիրէ իտէօր.

«Մ. տբ կիէրս իլէ չիմտի կէօ.րիւշիւմ, միւշարիլէյհ՝ Ցանչիկ միւլգաթընընն թէէսսիւրաթմիւ.թէգապիլէսինէ բէք զիյատէ մէմնուն տբր։

Իմբէրաթօր Ալէքսանտր ավտէթ իթթիկինտ իթմինանը գալպը վէ մահզուղիյէթի թէզայիւտ իթմիշ օլտուղը կէօրիւմիւշ տիր. պախուսուս բրէնս Պիզմարգըն տիրայէթ վէ իթիտալը՝ Մ. տբ կիէրսէ օլտուղու կիպի, Զարընն իւզէրինէ տէ բէք զիյատէ պիր հիւսնի թէէսիր հուսուլէ կէթիրմիշ, վէ բրէնսը միւշարիլէյհին՝ հէր նէ ճիհէթէ օլուր իսէ օլսուն, նիյաթը միւսլիհանէտէ պուլունտուղունա գանատի հասը իթմիշ տիր։ Իմբէրաթօր կիյամ՝ հաշմէթլու հիւքմտարըմըզըն կասթէյնտէ իսթիմալ իթթիլ լիսանը մէմնունիյէթպախշասընը տա իմբէրաթօր Ալէքսանտրա թէպիղ իտուպ, հիւքիւմտարը միւշարիլէյհին զաթէն մաիւմ օլան հրսիյաթը տոսթանէսինէ տաիր վէրտիկի թէէմինամը ճէտիտէլի քէմալը մէմնունիյէթէ իսթիմա իթմիշ օլտուղունու վէ Մ. տբ կիէրին տանի թասատիգ իլէտիկի վէճհէլէ, խարիճի բօլիթիգա ալէմնտէ չիմտիքի հալտէ մուճիպի էնտիչէ հիչ պիր մէսէլէ պուլունմասընը իլավէթէն պէեան իթմիշ տիր. խուսուսիյէ միւքեալէմէ ճէմիյէթը պէչէրիյէճէ օլան մուխաթարա իւզէրինէ նագլ օլունուպ, պունտա տա բրէնս Գիզմարգ՝ թէտապիրի պէյն էլ միլէլ մէսէլէսինտէ բէք չոգ տիգգաթ վէ իթիտալ իւզրէ տավրանըլմասընը նասիհաթ իթմիշ տիր։ Մ. տբ կիէրսին էֆքարընա կէօրէ, Ցանչիկ սէլեահաթընընն են միւհիմ ճիհէթի չուտբը քի, Զար՝ մուհաֆազաքեարանէ վէ միւսլիհանէ պիր բօլիթիգա իթթիխադ իթմէք Ֆրանսէ Թինտէ պուլունտուղունը սուրէթը ալէնիյէտէ Ռուսիայա անլաթմագա վէսիլէ վէ ֆրսաթ պուլմուչտը։»

ՕՍՄԱՆԼԸ ՊԱՆԴԱՍԸ

—

1881 Յունվ. 31 դէլանտը

ՄԱԹԼՈՒՊԱԹ

	Ղրշ.	
Էսհամ—Սերմա.եէտէն հէնուզ ախզ օլունմամըշ էսհամ	550,000,000	
Սթամ. Պանտրգ) պօլտա) Շիւպէ.) լէրտէ	26,559,963	17
	35,473,527	19
Պանտրգտա պուլունան սէնէտաթ	144,401,993	34
Խաղինէի Հիւմա.եունուն հիսապաթը ճարիյէսի —Պանդանըն զիմմէթը	587,346,949	19
Միւխթէլիֆ հիսապաթը ճարիեէ— Պանդանըն զիմէմաթը	213,414,637	39
Էսհամվէ էմթիա իւզէրինէ իդրազ օլունան մէպալիղ	428,480,331	8
Էմլաք վէ էշեա	7,647,028	13
Միւթենէվիա	1,327,239	12
	1,994,651,671	1

ՏՈՒԳՈՒՆԱԹ

Սերմայէ թէտա.)	1,100,000,000	
Վիւլտէ) Սթամ. պուլը.) պօլտա նան)	19,080,400	
պանգ.) Շիւպէ. նօթլար) լէրտէ		
Էյտանէճէք գամ.պիս	36,520,245	10
Խաղինէի Հիւմա.եունուն հիսապաթը ճարիյէսի—Մաթլուպաթ	8,541,358	21
Միւխթէլիֆ հիսապաթը ճարիեէ — Մաթլուպաթ	326,292,516	14
Մուայէն վատէլի տէբօզիթօ	31,977,130	11
Լիհթիյաթը միւսթէլիֆ	403,810,235	
Իստէնէճէք թէմէթիւ	19,202,142	
Միւթենէվիա	49,227,643	25
	1,994,651,671	1

Ասլընա մութապրգ օլտուղու թասատիգ օլունուր։

Մէ՝ոդէր մուվէնէ Ճ. ՀԱԱՍ — Մէ՝ոդէր ԷՄ. ՏԷՎՕ

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

—

ԱՏԱՆԱ

Շէհրը մէգքիւր մուխպիրիմիզտէն ալտըղըմըզ մէքթուպ տբր։

Ատանա 3/15 սեպտ. 1881

Ընցեալ երեքշաբթի օրը ամսոյս 5ին հեռագիր հասաւ Ատանա թէ Արհի. Միքայէլեան կղեմէս Հայ-կաթոլիկ հասարակութեան Գերմանիկոյ Եպիսկոպոսը երեկոյեան ժամը 10ին քաղաքս պիտի մտնէ. բոլոր ժողովուրդը մեծ ուրախութեամբ լեցուեցաւ և խլկոյն հեծելոց խումբ մը ձեւացաւ որ ցորեկուընէ երկու ժամ վերջը ճամբայ ելաւ դիմաւորելու համար Նորին Սրբազնութիւնը. նոյն նպատակաւ Գեր. Արսլանեան կարապետ վարդապետը, տեղւոյս Առաջնորդը՝ քանի մը օր առաջ Ատանայէն մեկնած էր դէպ ի Մերսին։

Զիւաւորաց խումբը ազգային երգերով օդը կը թնդացնէր։ Այսպէս երկու ժամ միակերպ յառաջացանք. մէկ մ'ալ լուր տուին որ կը հասնի Արհի. Գեր. Եպիսկոպոսը. նոյն միջոցին ամենքիս ալ ձիերնիս վազցնելով հասանք կառքին առջևը։ Գեր. Արսլանեան վարդապետը Արհի. Եպիսկոպոսին ալ կողմը նստած և Ցելլեան կարապետ աղայն՝ իսթինաֆի անդամ՝ դիմացը. շուտով ձիերէն վար իջանք և յարգանքնիս մատուցանելէն վերջը դարձեալ ձիերը հեծանք և սկսանք յառաջանալ։

Կէս ժամէն հասանք մերձակայ ագարակը որ ազգայիններէն մէկուն կը վերաբերի և հանգիստ առնելու համար հոն իջանք։ Հաղիւ թէ Արհի. Եպիսկոպոսը կառքէն վար իջաւ, Ցելիֆերեան Գասպար աղայն, Գաղղիոյ և Իտալիոյ հիւպատոսները, Թերճանեան Ցովսէփ աղայն՝ անդամ Իտարէ Ժողովոյն, Գասպարեան Արթին աղայն՝ Պելէտիյէի տնօրէնը, և ուրիշ մեծամեծք որոնց անունը երկայն կըլլայ մի առ մի յիշատակել՝ դիմաւորեցին զինքը։

Ցելիֆերեան Գասպար աղային անուան դիմացը կուզեմ վայրկեան մը կենալ իմացնելու համար յարգոյ ընթերցողաց թէ սոյն անձը մեծամեծ բարիքներով լեցուց ազգը. չկայ ազգասիրական գործ մը ուր իւր անունը չկայլի. ներհուն քաղաքագիտութեամբ և խորազնին տեսութեամբ օժտեալ ի բնութենէ, ամէն դժուարակնճիռը գործոց մէջ յաղթական կը կանգնի. իւր շնորհքովը երկսեռեան ազգային վարժարաններուն յառաջադիմութեան ճամբուն մէջ մը.տան, և իրեն մինչև հիմայ անցուցած կեանքը՝ փառաւոր արարուածոց չքեղ հիւսուած մ'է, բայց ափսո՜ն որ պարագայները չեն ներեր ինձ մի առ մի զանոնք յիշատակել։ Կէս ժամու չափ հանգչելէն վերջը ագարակէն մեկնեցանք, և որովհետև օրը կը տարաժամեր, և արևը կը խոնարհէր և երեկոյեան թանձր ստուերը լեռանց և դաշտաց վրայ կը սփռուէր, և տակաւին մէկ ու կէս ժամուան ճամբայ ունէինք քաղաքը հասնելու. ուստի սկսանք շտապել մեր ընթացքը, և իսկոյն մտանք Ատանա, վազեմի մայրաքաղաք Կիլիկեան հարըստութեան, և երբ Ապէտին բաշա ըսուած ճամբան հասանք, ամէն ազգէ խուռներնթաց ժողովուրդը սկսաւ հոն դիմել. տանց վերնայարկերը և պատուհանները բաղմութեամբ ծածկուած էին. երբոր առաջնորդարանին մօտեցանք, իմաստասիրաց վարժարանին աշակերտք եկեղեցւոյ զգեստներով և ազգային երգեր երգելով դիմաւորեցին Արհ. Կղեմէս եպիսկոպոսը որ կառքէն իջաւ և հանդիսի զգեստները հագաւ որ յառաջուց պատրաստուած էին և այսպէս եկեղեցին մտաւ Լեգոհաբանութեան աղօթներէն վերջը առաջնորդարանը ելաւ ուր բոլոր ազգը միահամուռ գումարուած կ'ըսպասէր իրեն. նոյն ատեն վարժարանին աշակերտներէն մին առթին յարմար ճառով մը իւր գաղտնիքը ողջունեց, որուն Արհ. Եպիսկոպոսը ազգու և սրտաշարժ խօսքերով պատասխանեց։

Հետևեալ օրը Արհ. Կղեմէս Եպիսկոպոսը բոլոր ազգայ մեծամեծաց և առաջնորդաց այցելութիւնը ընդունեցաւ, և ինքն ալ վերադարձաբար անոնց գնաց։ Վեսմաշուք Ապետին բաշան շատ սիրով ընդունեցաւ զինքը։

Շատ կը ցաւինք որ երկար ատեն չի կրցանք վայելել զինքը, և ինք օրուան կարճ ժամանակին մէջ վայրկեան մը անգործ չի կեցաւ. անձամբ քանի մը անգամ իմաստասիրաց վարժարանը եկաւ ուր Հայերէն, Գաղղիերէն, Անգլիերէն և Յունարէն դասախօսութիւնք արդէն իսկ սկսած էին. շատ գոհ եղաւ երբ մի առ մի հարցաքննեց բոլոր աշակերտները և քաջալերեց զանոնք և յորդորեց ամէնքը ի յառաջադիմութիւն, ի փառս և ի պատիւ Ազգին և Հայրենեաց։

Իսկ կիրակի օրը 11 սեպտ. (Ն. Տ.) փառաւոր ճաշաւոր Պատարագ մատուցանելէն վերջը, սրտաշարժ քարոզ մը ևս տուաւ, բոլոր ժողովրդեան համակրութիւնը գրաւեց. և չորեքշաբթի օրը գիշերուան ժամը 4ին կարաւանով մեկնեցաւ Ատանայէն դէպ ի Մարաշ, իւր վիճակը երթալու համար։

—

ՊԱՆՏԸՐՄԱ

—

Շէհրը մէգքիւրտէն վիւրուտ իտէն մէքթուպ տբր.

. . . Խմբագիր,

Քաղաքիս հիւսիսային Արևմտեան կողմը մէկ ժամ հեռաւորութեամբ 150—160 միայն Հայ տուն բաղկացող Հայ—Գիւղ անուն գիւղի ժողովուրդը դժբաղդաբար իր մայրենի լեզուն երբէք չի հասկնալէ զատ՝ մեծ մասը ուսմանց մասին անտարբեր ըլլալուն առթիւ վարժարանը գրեթէ խըղճալի վիճակի մէջէ։ Այսկէ մի քանի օր առաջ յիշեալ գիւղը այցելած ատենս բերկրութեամբ սրտի տեսայ որ վարժարանին արդի անախորժ վիճակը բարեկարգելու նպատակաւ՝ անդ հիւր գտնուող Գրիգոր էֆէնտիի առաջնորդութեամբ և քաջալերութեամբը, և տեղւոյն դասատու Մ. կարապետ էֆէնտիի աշխատութեամբը ընկերութիւն մը կազմուեր է. ուստի իմ անկեղծ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ յիշեալ էֆէնտիներուս որ ազգային յառաջադիմութեան անձնուիրաբար կաշխատին։ Ժողովուրդի մը՝ որոյ բնակած տեղը Հայ անունը կը կրէ, մինչև իսկ Հայերէն բառ մ'ևս չը հասկնալը որչափ մեծ ամօթ է. զայս ըսելով Հայ—Գիւղացին պարսաւել չեմ ուզեր, այլ յիշեալ էֆէնտիներուսոյն նուիրական ձեռնարկութիւնը գրկելով վարժարանը բարեկարգելու հոգ տանելին կը խնդրեմ, որով Հայ լեզուն՝ Հայ անունը կրող տեղ մը պիտի կրնայ մուտ գտնել։

Խմբագիր Տէ՛ր, կուզեմ սակաւիկ ինչ իմ ուշադրութիւնս Պանտրմայի Ազգ. երկսեռ. վարժարանին վրայ դարձնել. վարժարանի ուսանողներէ դպրոցին յառաջադիմութեանը նիւթապէս և բարոյապէս նպաստող Բզնունեաց ընկերութենէն խրախուսեալ՝ «Մանուց» անուն ընկերութիւն մը կազմուածէ մի և նոյն նպատակաւ. երանի՜ անոր, որ իր նուիրական պարտականութիւնքը ի մանկութենէ զգալով՝ գործնականապէս գործադրութեան կը ձեռնարկէ. ուրեմն ո՞ Պանտրմայի երիտասարդութիւն, ո՞ հայրենակից իմ, դու ևս քու կըրտսեր եղբօրմէդ քաջալերեալ՝ օգնէ՛ Բզնունեաց ընկերութեան, ինչպէս որ աչքովդ կը տեսնես յիշեալ ընկերութեան անխոնջ աշխատութիւնը։

Տէր, խմբագիր, ներկայիս ձեր ազգօգուտ թերթին մի անկիւնն շնորհելու բարեհաճելիդ կը խնդրեմ։

Ց. Խ. Ո-ղլեան

1881 սեպտ. 11

Ի Պանտրմա

Թերթ. Էֆէմ. —Պալատէի մեքթուպըն մուհարրիրի Ուզունեան էֆէնտինին մէքթէպ վէ ընկերութիւն հագգընտա իպրաղ էյլէտիկի հըսսիյաթը թերագգիբէրվէրանէսի շայանը մէտհ ու սիթայիշ օլտուղը կիպի, պիխասասա Պանտրմա միլլէթտաշլարըմըզըն թէչէքքիւրաթը ազիմէսինէ միւսթահագ վէ սէզավար օլտուղընը պէյան իտէր, վէ էֆէնտիի մումայիլէյհին չու զայրէթ ու հըսսիեաթը հասէնէսինտէն տօլայը պիզ տախի ալէնէն թէչէքքիւր էյլէրիզ

—

ՆԷԼ ԳՈՒԼԷՍԻ

ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՆԷԹԻՃԷԻ ՄԻՒԼԼԻՄԷ

(1225 Նոյեմբեր թվին)

Մէրգուլմէնին պէյնդինին սօլկունլուղու, վէ հալինտէն միւշահէտէ օլունան հէյլեճանը չէտիտ, քէնտի տիլպէրլիյինէ խալէլ կէթիրմէտիքտէն պաշգա, պէրքի տահա զիյատէ ճէլպ իտիճի պիր բէվնագ վէրմիշ իտի։

Պու գատընընն Ֆրանսա գբրալիչսը Մարկէրիթ տբ Պուրկոնը օլտուղունու քէշֆ իթմէյէն պուլունուր իսէ, տայիմա, կէօրկէսի կիպի քէնտի եանընտան այրըլմայան մէլխանէճի Օրսինիի տախի, այնի օտանընը տէրուննինտէ քէնտիլէրինէ թագտիմ էյլէտիրիմիզտէ, արթըգ շիւպհէ իտէճէք պիր հագգլարը գալմազ։

Մէրգում էճլի ըրզ մէլխանէճի, Մէն ըրմաղը իւզէրինէ պագան բէնէրէլէրտէն պիրիսինին եանընտա, այագ իւսթէ տուրմուշ օլուպ, սրգ սրգ, վէ պէօյուք պիր մէրագլա կիճէյնին սաքինիլինտէ, կէօրէպիլտիի գատարը ըրմաղընը թէքմիլ պէյուլու կէօզտէն կէչիրմէքտէ, վէ անընն տալկալարը սէսի արասընտա, քիւրէք սէսի իչիտիլպ եախօտ իչիտիլմէքտէ օլմասընա տիգգաթ պուլունուրմագտա տբր։

—Գարանլըղընը իչինտէ, հիչ պիր չէյ իչիտէմէօրմուսուն, Օրսինի, տէյի սիւալ իթտի գրալիչա, ղայէթլէ ալչագ պիր սէս իլէ։

—Խա՛լը, պիր չէյ եօգ. հիչ պիր չէյ իչիտէմէյօրում. էօյլէ կէօրլիւնիւր քի պու կիճէ իչէճէք գանընմիղ պուլունմայաճագ տբր, ֆագաթ պիր պէյիս եօգ, չիմտիյէ տէկին իչմիշ օլտուղումուզ գան, քիֆայէթ իտէր. նէ օլտուս իսէ էլվէրիր արթըգ։

—Օրսինի. պիր սօն իհթիյաճ տահա վար տբր, վագտա պիլիրիմ քի պու տախի ինսան գաթլի տիր. ֆագաթ արթըգ սօնու օլաճագ տբր։

—Պու ատէմին մայէթինտէ չէյթանլա՞ր մը վար. նէ՞ վար. պիգիմ հէր տմէլիաթըմըզա նէ՞ սուրէթլէ վագըֆ օլապիլմէքտէ տիր. ագլըմըն իչի տէյիլ։

—Նէ սուրէթլէ վագըֆ օլապէլմէսի մէրագ իտիլէճէք չէյ տէյիլ տիր. Օրսինի։ էջ վէրիր քի հէր չէյի պիլիյօր։ Պու ատէմ, պէնի պիր քէօյ մագամընտա, քէնտի հուզուրընտա տիղ իւզէրինէ կէթիրտի, պէնի. պիրէր պիրէր քէնտի պաղարընը չէօզմէյէ մէճպուր իթտի, վէլ հասըլ հէր սուրէթտէ, պէնի քէնտի հիւքմիւ թահթընա ալմաղա մուվաֆֆագ օլտու. պէն անընն հիւքիւմտարը, վէ օ պէնիմ ատի պիր թէպամ պուլունմուշ օլտուղու հալտէ, հուզուրընտա տիթրէտիմ, Օրսինի։ Ֆագաթ տիւնեանընն նէ աճայիպ հալլերի վար տբր. պիզի քէնտի հիւքմիւ թահթընա ալմըշ օլմասը իչիւն պէօպիւրլէնմէքտէ օլան պու ազկըն արսլան, նէլ Գուլէսինտէ պէնիմ իլէ եալընըզ ճա կէօրիւշէպիլմէք բուխասաթը իսթէյէրէք, քէսիլէճէք պիր գուզու կիպի այագլարըմընն ալթընտա եաթմագ պասիրէթօրիզիյինի իճրա իյլէմիշ տիր. մերհամէթսիզ պիր գասսապ օլտուղումու պիլտիի հալտէ, քէնտի հիւսնիւ ըրզասը իլէ պանա թէսլիմ օլտու, պէն տախի պիլէնմիշ պուչաք էլմամտէ հազրը օլուուղու հալտէ, քէնտինէ պէքլէմէքտէյիմ։

—Էվվէթ, քէնտի քէնտիսինի, քէնտի ճէնաղէ ալաէրնա տալէթ իթմիշ տիր, տէյի իլալէ իթտի Օրսինի տախի, գամասընընն գապզէսինի օիշաեարագ։ Լաքին, մէմուլ իտէրիմ քի արթըգ պու սօն գանըմըզ օլուր, չիւնքի պէն տախի գան տէօքմէտէն օսանտըմ։

—Էվվէթ Օրսինի, պու սօն գանըմըզ օլաճագ տբր. վէ պու տիւնեատէ բահաթ էօմիւր կէչիրէպիլմէմիզ իչիւն, պու սօն գուրպանա մութլագ իհթիյաճըմըզվար տբր։ Պիւրիտանընն նէֆէսի քէնտի իւզէրինտէ օլտուգճա, նէ գուտրէթիմին սահիպի օլապիլիրիմ, վէ նէ տէ էօմրիւմիւն։ Ֆագաթ պիր տէֆա Պիւրիտանընն վիճուտի մէ յտանտան գալարըրլարգտան սօնրա, եէմին իտէրիմ սանա Օրսինի, նէ պունտան պէօրէ նէլ Գուլէսինտէ կիճէ չէնիքլէրի իճրա օլունաճագ, վէ նէ տէ Ցէնըրմաղընտա, ինսան նաչլարը կէօրիւլէճէք տիր։ Յանա, պիւթիւն պիր էեալէթ սաթընն ալմաեա քեաֆի օլաճագ գատար ալթունտախի պիլէնմիշ պուչաք էլմամտէ հազրը օլուուղու հալտէ, քէնտինէ պէքլէմէքտէյիմ։

—Էվվէթ, քէնտի ճէնաղէ ալաէրնա տալէթ իթմիշ տիր, տէյի իլալէ իթտի Օրսինի տախի, գամասընընն գապզէսինի օիշաեարագ։ Լաքին, մէմուլ իտէրիմ քի արթըգ պու սօն գանըմընը սօուք թաշ տէօշէմէլէրի իւզէրինտէ տիզ չէօքէրէք միւտեթի էօմրէրինտէ սէնին վէ պէնիմ բուհումուզուն սէլամէթի իչիւն տուա իտէճէք պիր սիւրիւ բաբասալար տօլտուրաճաղըմ անընն իչինէ։

—Ալիճէնագ վէ ճէօմերտ գբրալիչամ. միլպէր այագլարընընն ալթընտա բուհումու թէսլիմ իթմէքլիյիմի քէնտիմէ այնի պիր մէսատ հալլ ատտ իտէճէք տերէճէտէ, հագգընտա սաաղաթըմ պէրքէմալ օլտուղունու իքրար իթմէեէ թէնէզզիլ իտէրսին մէմուլի իլէ իֆթիխար իտէրիմ։

—Զանն իտէրիմ քի պունուն ալէնի իսպաթլարընը տա կէօսթէրմիշիմ Օրսինի.

—Էվվէթ, օլ պապատ թէչէքքիւրտէն ճիրիմ. ֆագաթ վատ իթմէեէ հիմմէթ իյլէտիրին սօն վէ պէօյուք միւքեաֆաթընն իւզէրինէ, վէ սէն տախի, սէրպէսթ վէ զէնկին օլարագ, սէնին կիւզէլ իթալեանա ավտէթ իտէճէքսին։ Պու լանէթլի գուլէյի տէ, եէր իլէ եէքսան իտիպ, անընն եէրինտէ պիր մանասթըր ինչա իթթիրքէճէյիմ, վէ մէգքիւր մանասթըրընն սօուք թաշ տէօչէմէլէրի իւզէրինտէ տիզ չէօքէրէք միւտեթի էօմրէրինտէ սէնին վէ պէնիմ բուհումուզուն սէլամէթի իչիւն տուա իտէճէք պիր սիւրիւ բաբասալար տօլտուրաճաղըմ անընն իչինէ։

—Ֆագաթ նէ՞, Օրսինի. սեալէ՛, չէքինմէ։

—Սայենիզտէ ինչա իտէճէք օլտուղում քիւչիւճէք պիր սէրայտա, պէնտէն պաշգա պիր տուաճընընզ տահա պուլունմասը, վէ սիզտէն ուզագ պուլունտուղում հալտէ, տայիմա սիզի տէրկասթըր իթթիրքէճէք պիր սէրայը տախի պուլունմասընա հիմմէթ իտէ՞մէզմիսինիզ։

—Օրսինի՛, սէն սէրայը եաբտրրտրգտան սօնրա, սէրայը եաբսիք օլմազ։

(ՑԻԼԴ)

ՄԻԼԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Եանեատան Ա.ժոն Հալոա եա. գոլարդընա կէօրէ, շու սըրատա վիլայէթը մէգքիւրէտէ պիր խայ. լի հարէքեաթը ասքերիյէ վու. գուա կէվէքտէ տիր։ Ֆիլատէլ. ֆա Պաալը Ալի պու տէֆա Բիւր. ղերինտէ 12 թապուր բիյատէ 4 ալայ սիվարի վէ 6 պաթարիա թօրտան միւրէքքէպ պիր գօլ օր. տունը թէշքիլինի էմր իթ. միշ տիր։ Ասաքիրի մէրգումէ Ա. լի բաշանը թահթը գօմանտա. սընա վաղ օլունուպ, լաքին պէ. եիւք զապրթանը էքսէրսի պու եէնի գօմանտանը ասլա միւգ. թէտիր օլմատըգընը պիլտիքլէրին. տէն խօշնուտուղ տըրլար։

Պաալը Ալի չիմտիյէ գատար տէֆ ու թէնքիլինէ զիյատէ չալըշըրմա. մըշ օլան հայտուտլուղու տէֆ ու ըէֆ իթմէք իւզրէ 2,000 պաչը պօղուգ սիլահլամաղա գարար վէր. միշ տիր։ լաքին պու պաչը պօ. զուգլարը՝ էսկի պիր ասաքիրի մուավինէ գօլունա մէնսուպ օ. լուպ, մուհարէպէտէ տէ ուլղուն. սուզուգլար իթմիշ օլան Ա.ռնա. ւուա կէօնիւլիւրէրի օլտուգլարը նազարը տգգաթա ալընը իսէ, պու ասաքիրի զարին մունթազա. մանընն հայտուտլարը թահթը ի. թաաթա կէթիրէճէքլէրի մէմուլ օլունամագ։ Հայտուտ չէթէլէրինին Եանեատա զուհուրա կէթիրտիք. լէրի միւշքիւաթը ագիմէեի տէֆ իթմէք իչիւն թիւրքիանը էբիր վէ թէսալիատաքի օրտու գալա. ըընը գուլանմագ եէրտէ, նէֆէ. բաթը մէրգումէեի տաղրթմասը. նա նէ սէպէպ օլտուղու անկարել. մամագտա տը։ Տէվլէթը Օսմա. նիյէ ասքիրի մէրգումէնին պիր գըսմընը թարալուսա կէօնտէր. մէեի թերճիհ իթմիշ տիր։ հալ պու քի օրատա ասա լիւղումու եօգ տը։ ասաքիրի մէրգումէնին Եանեատա պուլունմասը տահա զկյատէ ֆիտէլի օլաճագ տը։ Պաալը Ալի պունու սէրիան ֆարգ իտէճէկի մէմուլ տը։

(Մ՝ոմոլ)

—

Իթալիանը Վիէննա սէֆիրի գօնթ տը Բօպկան՝ գրալ Ում. պէրթօ իւլ Ավսթրիա իմբէրաթօ. ռունուն միւլագաթընա տարը մուգատտէմաթը լաղմէյի գա. բարլաշտըրմագ իչիւն եռագնտա Վիէննատան Բօմայա ազիմէթ ի. տէճէք տիր։

—

Թունուզտա Էվլատը Հաիտ գա. պիլէսինին պէյանընա կէօրէ, Զյատար՝ Պիւրպուլյա կերտիք. լէրի սըրատա, Ալի Պէյին Էնֆի. տատա պուլունան սէրայընը սոյ. մուշար տը։ Մէրգուման Զյաս. լար՝ Յոսիէթէ Մարսէյէզ գում. բանիասընը օրատա պուլունան պիլճիւմէ մամէլէքինի չալըզ կէօ. թիւրմիւշլէր տիր։

—

Թան կաղէթասընը Թունուզ մուխպերինատէն ալտրը մալիւմա. թա կէօրէ, Թունուզ Պէյի՝ «սէվ. կիւլիւ մահատումա» Մուսթաֆա. տան այրըլտըղընտան պէրու մահ. դուն պիր հայտէ կէօրինմէքտէ իմիշ։ Հէր նէ գատար Պէյը միւ. շարիլէյինին իսթիֆա իմմէք նի. եէթինտէ օլտուղու սէօյլենմէքտէ իսէ տէ, պունուն մուգարբէր օլ. տուղու հէնուզ մէմուլ տէլիլ տիր։ Լաքին հէր հանկը Պէյ տէ օլսա, Ֆրանսըզլար իչիւն հէփսի պիր օլ. տուղընը մէրգում մուխպիր պիլ. տիրիյօր։

Ռիմայէթէ կէօրէ Ժէնէրալ Լօժ. ըօ՝ գալէլերին Ֆրանսըզ ասքերի թարաֆընտան իշղալէ միւսաատ իթմէսինի Պէյտէն թալէպ իթմիշ տիր։ Պէյը միւշարիլէյհ իսէ՝ պու պապատ պաշ վէքիլ վէ հեեթը վիւքէլասը յլա իսթիչարէ իթմէկէ մէօհլեթ իսթէմիշ տիր։

Ալի Պէյ՝ Թունուզա ավտեթ իթմէք մէէզուհիյէթինի թալէպ իթմէք իւզրէ Պէյէ պիր թաթար կէօնտէրմիշ տիր։ Մէրգում Ալի Պէյ հիշ պիր չէյ եաբամմագտա օլուպ, Ուրապարա տա հէտէֆը իսթիհզա օլտուղընը անլայօր։

—

Եէմէն վիլայէթի ճիվարընտա Շեհէր իլե Մէքէլա նամ իւլքէլեր Հաքիմէրի արասընտա պիր վա. գտա զուհուր իտուպ, Ատենէքի ինկիլիզ հիւքիւմէթի վագտաի մէզքիւրէյէ միւտախէլե իթմիշ օլ. տուղու պունտան ագտեմ եաղըլ. մըշ իտի։

Եէմէն վիլայէթինին Սէնա նամ բէմի կաղէթասընտա օգունտու. ղունա կէօրէ, Շեհէր մէմլեքէթի. նին Հաքիմի՝ Ինկիլիզերրատան նա. իլ օլտուղու սըֆաթը ասքերկյէ ասյէսինտէ տեվէվէթը միւշարիլէյ. հանընն թահթը հրմայէսինտէ պու. լունտուղունտան, Մէքէլա Հա. քիմի տէ կէչենտէ զաթը հագրէթը Շեհրիեարինին հրմայէսինի իս. թիրհամ էյլէմիշ, վէ պու պատէ էյան Հիւտեյտատա պուլունան Շեյխ Էլ—Սատէ—Ալի—Հարուն էֆենտիյէ պիր մէքթուպ եազարագ զաթը Շահանէտէն է. վամիր վէ սանճագ իսթիտա իթ. միշ տիր։

—

Իթալիա գրաբՌումպերթօ հազ. ըէթլերի՝ վէնէտիքտէ իճթիմա ի. տէն ճօղրաֆիա գօնկրէսինի հու. զուրընա գապուլ իթմիկի սըրա. տա, Ֆեագընտա Մաճարիսթանը զիեարէթ իտէճէկինի Մաճարը աղալարապէեան իթմիշ տիր։

—

Եանեատա 12 սէնէտէն պէրու Եունան գօնսօլսը պուլունան Մ. Ռնարէա Լօնտօ պու տէֆա շէհրը մէզքիւրտէ վէֆաթ իթմիշ տիր։

—

Գարատէնիզտէ բէք չօգ ֆուր. թունա օլտուղունտան, բրէնս վօ. ըոնցօֆ կէլէճէք հաֆթա Ռուսիա. եա ավտեթ իտէճէքմիշ։

—

Ռուսիա իմբէրաթօրը Իւչիւնճիւ Ալէքսանտրը իսմինէ միւսատրֆ օլան եէվմը մախսուսընտա Էրզ. ռում Ռուս Ժէնէրալ գօնսօլսը մի. ռալայ Տէնեթ պէօյիւք պիր զիա. ֆէթ քէչիտէ իտերէք, պունտա վալի բաշա հազրէթլերի իլե պիր խայլի մէմուրիյնի Օսմանիյէ վէ սաիր գօնսօլսալար հազըր պու. լունմուշլար տը։

Պու միւնասէպէթլէ, գօնսօլս. խանէնին իչէրիսի վէ տիշարըսը դանտիլ վէ պայրագլար վէ թէղ. երինաթը սաիրէ իլե տօնատըմըշ տը։

—

Էյուբ կաղէթասընտա միւնտէ. րիճ պիր սթաթիստիգ ճէտվէլինէ կէօրէ, Սէլանիք լիմանընտա սէ. նէվի 90 միլեոն ֆրանգլըգ մուա. մէլաթը թիւճարիյէ իճրա օլու. նուպ, պունուն նըսֆը իկրաճաթ վէ նըսֆը տիկերի իտխալաթ իսիշ։

—

Շեյէնը Խոչէյէ իտարէսի՝ Պօ. զաղ իչինտէ սաքին Խրիսթիյան թալէպէտէն թամ պիլէթ ալմայա պաշլատըղը կկպի, պու քէրրէ իս. լամ թալէպէտէն վէ հաթթա Մէք. թէպը Միւլքիյէ չակիրտանընտան տախի թամ պիլէթ ալմագ իսթէ. տիյի ճիհէթլէ, մէքթէպը մէզքիւր միւտիրիյէթի իլե Շեյէն պէնին. տէ թէաթիի էֆքէար օլունմագ. տա իսիշ։

Թէրճեմանը Հէրէֆն կաղէթասը՝ Շեյէներին պու ճարէքէթի կէչէնտէ Պաշ վէքեալէթ մագամը սամի. սինտէն իտարէի մէզքիւրէյէ ի. տիլէն թէնպիհաթա մուղայիր օլ. տուղունու պիլպէյան, Մէարիֆ վէ թիճարէթ նէզարէթլերինին նազարը տգգաթընը Շեյէներին չու հագըղընը իւզրինէ տավէթ ի. տեյօր։

—

Էվվէլքի կէճէ սաաթ պիր պուլուգ բատտէլերինտէ Գատը. քէօյիւնտէ Եօղուրթճու չէշմէսին. տէ ախչապ պօղ պիր խանէտէն սթեշ զուհուր իտերէք, իքի խա. նէ միւհթէրէգ օլմուշ տը։

—

Էվվէլիսի կիւն Իսկիւտար. տան թօրխանէտէ պէյլիք գա. սապխանէսի իչին 17 սըղըր կէ. թիրմէքտէ օլան պէօյիւք պիր մա. վունա Պէյիքթաշ էօնիւնտէ բիւզ. կեարընը չիտտէթինտէն նաչի տէվ. բիմիշ իսէ տէ, զըրկլը սէֆանի. տէն եէթիշէն պէշ ֆիլիգա իլե Գապաթաշ իսկէլէսինտէն կէլէն պիր սթիմպօթ կէրէք մէզքիւր սըղըրլըրը վէ կէրէք պէշ քէշի. տէն իպարէթ օլան թահիթ վէ միւշթէրիլերի սալիմէն գուրթար. մըշլար տը։

Քէզալիք մէզքիւր մաղունա տա. խի մուախսերէն իբի ֆիլիգա վէ պիր ուֆագ թէրսանէ վաքօրու իլե սահիլ չէքիլերէք սույու պո. շալարլըմըշ վէ գուրթարըլմըշ տը։

—

Մէլանիքտէ պուլունան վէ թաագիպը էշգըյա իլե քէսպը չեօհրէթ իտէն ֆէրիդ Մէլամի բա. շա հազրէթլերի՝ պիր պուչուգ. այ մէէզունիյէթլէ տիւն չէհրը մէզքիւրտէն Ցէրթամէթ մու. վասէլէթ իթմիշ տիր։

—

97 սէնէսի մարտը իսթիսա. սընտան սեպտեմբերին Դանիէ գա. տար Ցէրատատէթ էմրաք վէրկի. սինին վուգու պուլան թաճիրա. թընը միւիր պիր ճէտվէլէն պաշ վէքեալէթ մագամը սամիսիէ ի. թա օլունաճաղը մէսմու տը։

—

Ցիւնքի կիւն տէօրթ աթլը պիր թալինաթ արապաբ՝ Զիֆթէ Սարայլար արասընտա օթուրմագ. տա օլան ալիլ պիր մուհաճիր գա. տընընը չիյնեեէրէք մէզպուրէյի ֆէնա հալատ եարալամըշ տը։

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

Ա.ժոն Հալոա

(Պա՝ սպոն Էվէն Բիւլիտինը)

Մոսգուա 28 սեպտ.

Պէօյիւք չարշըտա չէտիտ պիր հարիգ զուհուրա կէլէրէք 20 տիւքքեան միհթէրէգ օլմուշ տը։

Պունուն զարար ու զիյանը 2,500,000 ռուպլի թախմին օլու. նույոր։

Աթինա 28 սեպտ.

Գրալ՝ Մ. Գումմունտուրոս իլե պէրապէր պու կիւն էյլէյին Ա. թայա տուխուլ իթմիշ տիր։ Գը. րալը միշարիւէ յհ իլե պաշ վէքի. լի 3 կիւն օրատա գալաճագլար տը։

Էհալի՝ գրալ իլե Մ. Գումուն. տուրոսը իլթիֆաթը ֆէվգէլատ իլե գապուլ իթմիշ տիր։

Մոսքիա 28 սեպտ.

Բրէնս՝ 15 ազատէն միւրէքքէպ պէրվէճհը աթի պիր շուրաի Միւլ. քի (Գոսնէյլ տ'Էթա) թէէսիս իթ. միշ տիր։

8 միլիոթէխէպ ազա,

4 բրէնս թարաֆընտան թային օլունմուշ ազա։

վէ 3տէ ազի թապիյէ։

Բէչթա 28 սեպտ.

Մաճարիսթան միլլէթ մէճլիսլէ. րի պու կիւն քիւչատ օլունմուշ տը։

Պու միւնասէպէթլէ թախթը հիւ. քիմտարիթարաֆնտան իյրատ օ. լունան նութգտան անլայշըլտըղընա կէօրէ, պիլճիւմէ մէսէլէլր հագ. գընտա տէվլէթլէր միյանընտա մէվճուտ օլան իթթիֆաք՝ սուլհ ու սալահը պագասընը իւմիտ իթտիրէպիլիր։

Ա.ժոն Բլ-Բէ

Բէթէրսպուրգ 28 սեպտ.

Գօնթ Ինկնաթիէֆ իւչ իմբէրա. թօր պէյնինտէ պիր միւագաթ վուգուը իչիւն պաղը թէչէպպիւ. սաթտա պուլունույոր։ Զանն օ. լունտուղունա կէօրէ, ֆիլբը մէզ. քիւր պէրլինտէ բէք տէ խթիս. հապ օլունմայաճագ տը։

Լօնտրա 28 սեպտ.

Պիրի բահիպ Շեհի օմագ իւզ. րէ մաղնունլարտան պէշ իրան. տալընն թախլիւէի սէպիլի իճրա օլունմուշ տը։

ԻԼԱՆԱԹ

Էվգաճ

. . 1 . . 32.000 (1) Պէյօղլունտա Ալթընճը տարէ գարյրսընտա պէր մուճիպի խարիթա 120 զըրա պիր գըթա արսաի վագ ֆիյէ։

. . 2 . . 45.000, Պէյօղլունտա Ալթընճը տարէ գարյրսընտա պէր մուճիպի խարիթա 150 զըրա պիր գրթա արսաի վագ ֆիյէ։

. . , 5000, Ալի պէյ գարիյէսի հուտուտը տախիլինտէ ֆեաղըտ. խանէ ճատտէսինտէ Պահարիյէ նամ մահալտէ ֆիլ ֆէօբրիւսիւ թարաֆրնտա պէր մուճիպը խա. ըրթա 5330 զըրա պիր գըթա ար. սաի վագ ֆիյէ։

. . , 8000, Ալի պէյ գարիյէսի հուտուտը տախիլինտէ ֆեաղըտ. խանէ ճատտէսինտէ Պահարիյէտէ վագը պէրմուճիպը խարիթա 8750 զըրա պիր գըթա արսաի վագ. ֆիյէ։

. . , 15,000, եինէ մահալը մէզ. քիւրտէ ֆեաղըտխանէ ճատտէ. սինտէ պէր մուճիպը խարիթա 16,528 զըրա պիր գըթա արսաի վագ ֆիյէ։

. . , 43,200, Պաղչէ գաբուսընտա հուպեար մահալլէսինտէ Հա. միտիյէ իմարէթը ամիրէսինէ միւթ. թասը 34 զըրա պիր գըթա ար. սաի վագ ֆիյէ։

. . 16 . . 250,000, Պէօյիւքտէ. ըէ գարիյէսինտէ վէ ճատտէսինտէ 800 զըրա արսատա մէպնի 16 օ. տա վէ 2 սուֆա վէ 2 գույու վէ 8200 զըրա պաղչէյի միւլթէմիլ Լաբիեռ լօգանթասը տիմքլէ մաարուֆ ախչապ պիր պապ օթէլ։

Պալատ մուհարեր արսալա. ըրն իւչ մահ զարֆընտա մուայլէն օլան 7 հաֆթա միւտտեթը իլա. նընտան իբինճի իլան միւտտեթի օլան 97 սէնէսի իլուլը 14իւնճիւ բազար իրթէսի կիւնիւնտէ իթի. պարէն, շէհրը մէզքիւրը 28ինճի բազար իրթէսի կիւնիւնէ տէկին 15 կիւն միւտտեթտէ միւզայէտ. սի իճրա գըլընճաղընտան, զամմ իլե թալիպ օլանլարը գըլ. մէթը մուխամմէնէնին եօշրիւնէ միւսավի բէյ ագչէսինի միւսթաս. հրպէն էեամը մէզքիւրէտէ մահ. լիւլթի տաիրէսինէ կէլիպ, բէյ ագչէլերինի թէլիմը խաղինէ ի. տերէք միւզայէտսինտէ պուլուն. մալարը լաղմ կէլէճէլի իբինճի տեֆա օլարագ իլան օլունուր։

(1) Ճիմմէլերին պաշարընտա իւք հիզատաքի պուլունան բադգամար մահիւլաթը նիմէրօլարընը, վէ իբինճի հիզատաքիէր լիրան Օսմանի 100 դուրուշտան օլարագ գըյմէթը մուխամ. մէնէլերինի պիտիրմէքտէ տիրլեր։

Թիւրքիա մէջ Պուլկարիա իչիւն եաղլըզ տէրօգիթօ ճաճէնցիասը.

EM. J. MERTZANOFF

ԷՄ· Ժ· ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ՍԹԱՄՊՈԼ ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄԱՄ

ՀԱՃՕԲՈՒԼՕ ԽԱՆ Ն՝. 17

Ն՝. 13 Գալաթա Վ.ոյվօտա ճատտէսի

ԻՍԹԱՆՊՈԼ

JONES & CIE

ՃՕՆ ՎԷ ԳՕՄ· ԼԻՄԻԹԸՏ

ԿԱՅՏ ՊՐԻՃ-ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ

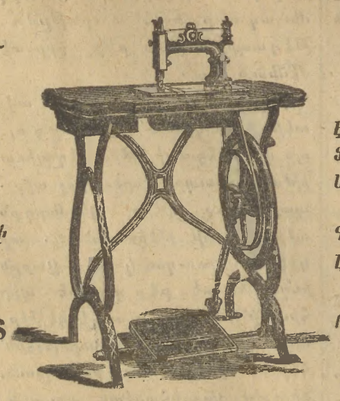

ՏԻՊԻՆ ՄԱՔԻՆԱՍԸ ՃԷՍԻՄ ՖԱՊՐԻԳԱՍԸ

—

Էլ իլէ իւլէր մաքինա.

Ֆամիլեպար իչիւն մաքինա.

Մօտիքրպար վէ թէրզիլեր իչիւն մաքինա.

Գունտուրաճրպար իչիւն մաքինա.

Լասթիք տիքմէք իչիւն մաքինա.

—

Թարիֆա վէ էօրնէք տէֆթէրլերի մէճճանէն վէրիլիր.

—

Զօգ ալանլար իչիւն ֆիւռաթճա պէօյիւք իքրամլար օլունուր.

ՏԻՊԻՆ ՄԱՔԻՆԱԼԱՐԸ Ի ԶԻՒՆ

ԹԷՔԷ

—

Կլասկօտա ճՕՆ Գը. լարգըն գումբանիասը. Ն՝ն ալէա վէ գա. վի մաքինա թիրէսի, պուրատա, Պէյօղլու վէ Գալաթա վէ Սթամ պուլ մաղազալարընքն քէսֆիֆէսինտէ պու. լունուպ, թօրատան վէ բէրաքէնտէ սաթքն ալ. մագ իսթէէնէրին, Սթամպօլտա, Սուլ. թան Համամատա 17 նիմէրօլու մաղազայա վէ Գալաթատա Վ.ոյվօ. տա սօգաղընտա 13 նօ. մէրօլու մաղազայա միւրաճաաթ իթմէէ. րի.

Մագազա իւզէրինտէ մանրամասն

Պէօյ՝. Թ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ԷՊՆԻՅԷ ԷՇԵԱՍԸՆԱ ՏԱԻՐ ՊԷՕՅԻՒՔ ՏԷՐՕԶԻԹՕ

107 ՄՕՄՃԱՆԷՆ ՃԱՏՏԷՍԻՆՏԷ 107

ՍՊԻՐԻՏՕՆ ԳԱԲՈՒ ՎԷ Ժ· ԲԷԼԹԱՆ

Շու աթիտէքի պէօյիւք ֆապ. րիգալարընը վէքիլի.

Արնօ Էթիէն—Մարսէլէ՝ թաղը սէրմ վէ եումուշաղ.

Պէ Լիւգդ է Գօմբանի—Կըընօղ. Լէրա. Բօթլան չիմէնթօսու վէ վա. լէնթին.

Շարլը Սիգար—Մարսէլէ՝ թաղ. Գօ. րու, քիւնք վէ էմալի.

Պէրնար Օպէր—Մարսէլէ՝ պաս. կիւլ վէ սաիր թէրգիլէր.

Մէզքիւր մաղազատա կէրէք բարչա բարչա վէ կէրէք թօրատան օլմագ իւզրէ սըրաբրշ գապուլ օլունմագտա տը։

Պալատէ զիքր օլունան էշեաի միհէնէվիատան պաղգա, մէզ. քիւր մաղազատա էպնիյէեէ տա. իր էշեաի սաիրէ մէսելա Թրիէս. թէ թաշլարը, Իթալիա մէրմէրլէ. րի, Մալթա թաշլարը, տէմիր քիրիշլեր վէ պունլարա միւմասիլ էպնիյէյէ միհէէալլիգ էշեա վէ լեվազիմաթը սաիրէ մէվճուտ օ. լուպ, կէրէք բարչա բարչա վէ կէրէք թօրատան էհվէն ֆիեաթ. լարա սաթըլմագտա տը։

ՍՊԻՐԻՏՕՆ ԳԱԲՈՒ Վէ Ժ· ԲԷԼԹԱՆ

1881 փեար. 3

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

INSURANCE COMPANY

ՆՕՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐԲԷՆԹԱՅԼ

Նամ Լ.ոնդրա վէ Էդինպուրգ Եանկը Սէկուրիթի ֆոմբանեսը.

Ասըլ սէրմայէ	Ինկիլիզ լիրասը	2,000,000
Էօտէնմիշ սէրմայէ	450,000	
Եանկըն չիւպէսինտէն հասըլ օլան ինթիաթ ագէսի	1,156,690	1,506,690
1878 սէնէսինտէ քէարը սաֆի		976,119

NORTHERN ASSURANC CONPANY

ՆՕՐԹՀԷՐՐ

Նամ Լ.ոնդրա Եանկը վէ Էմր Սէկուրիթի ֆոմբանեսը.

Ասըլ սէրմայէ	Ինկիլիզ լիրասը	3,000,000
Էօտէնմիշ սէրմայէ	150,000	
Նանկըն վէ էօմր չիւպէսինտէն հասըլ օլան ինթիաթ	362,000	712,000
1878 տէ սաֆի քէար		375,000

Սահիպ էմր. էնտրէնիր, գալարէէ էէ. սէկուրիթի ֆոմբանիասընընի Պիրլիեշմիշ ճէնթլօսու նասա օլարագ օլամաղ, եանկը վէ էօմր սէկուրիթը էլան զէ ֆօլայլէքլէր վէրէպիլիր գէր հալտէ պուլունմասընա, տենի գէր զէ ֆէշիրէլիրինի, վէ Սմիրնայընա բաղդիքլար եհալէսինէ էլան էտիր։

Մեպէնը ֆոմբանեսլար, տենդի գոթիլի նէլանմանվէրէր տանէցիկնէ, սէկուրիթի բոնդարը եանկեէրէր, գէնդերիրնդ բոնդնէ էտանէցիկ գէր Եանկը սէկուրիթը էլան վէրդէյէրէ ֆօլայլէքլէր գէր էշ էտիր դէֆթէրդէր գէրէր։

Շէհրէտէ ֆոդոբ օլարագ կէլ, Պէյօղլը՝ վէ Գալաթա վէ Սմիրնայը վէ ճիվար շէհրէր վէ տեյլերդ էտանէյ սէկուրիթի ֆոմբանիասը գէր։

Maritime Insurance Cie. ,Limited of Liverpool

Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ՏԷՆԻՋ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԴՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Սէրմայէ 500,000 ինկ· Լիր·

Սահիպի իսկա, վաբօր վէ եէլքէն կէմիլերի վէ տէրմանինտէքի էշ. էա վէ էմմԹասը զայէֆ ֆայիտէլի չարթիարլա սիկուրթայա թուրմագ իչիւն մէզքիւր գումբանեա թարաֆընտան բուխսաթ իսթիհսալ իլլէմիշտիր։

Ֆիյաթ վէ սայիրէ հագգընտա մալիմաթ ալմագ իսթէէնէրին, Գալաթատա Գօմիսիօն խանը քէօշէսինտէ տէմիր քէօբրիյէ նազըր օլան օտայա միւրաճաաթ իլլէմէլէրի։

Մէզքիւր գումբանեալարընն ահէնթօսը

ՃՕՀՆ ԲԱՌՈՒ

Վէ ումուր ու մէսալիհինէ մէմուրը ումումի

ԳԱՌՆԻԿ Ֆ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՖՕՐՍԱՍԸ

Լ.ոնդրա, 28 Սեպտ.

Ինկիլ. էհամը Ինկ· Լիր·	99- 1/4
Օսմ· էհամը այլլը	16-3/16
» » ջարանը	15- 1/2
Իսթիդրաշ 65	18- 1/4
» 69	17- 5/8
» 71	76- 1/4
» 72	28- 3/4
» 73	17- 5/8
Օսմանլը պանգաոը	19-1/8
Մըսրը տուլուն· մութա հրաէ	75-1/8
» իսթիյաղը	91- 1/8
Բուսթիա իսթիդրաշը	96-
Գամպիս Բարիզ 9 այ վաստ	–

—

Փարիզ, 28 Սեպտ.

Ֆրանս· էհ· 3 % Ֆր·	84 50
» » 5 գրանուզ	116-15
Օսմ էհամը այլլը	16-60
» » գարանը	16-32
Իսթիդրաշ 65 Ֆր·	94-
» 69	91-
» 73	93-
Մըսրը ֆունա· մութա հրաէ	382-50
Գրէտի Լիոնէ	937 50
Օսմանլը պանգաոը	739-37
Բուսֆէլի չըմէնաքֆէրի	55-25
Իթալիա էհամը	90 50
Գամպիս Լ.ոնդրա 3 այ վաստ	25-34

—

Վիէննա, 28 Սեպտ.

Ահիս Ֆիորին	–
Բուսֆէլի չըմէնաքֆէրի	25-70

ԳԱԼԱԹԱ ՖՕՐՍԱՍԸ

—

Էդ· ուսմ· սիուն ազլ· գար·	17-24
Ֆուսրապան այլլը	17- 4
Իսթիդ· 63 (Մութաֆ) 6 % Ֆ·	90-
» 65 » 6 % Ֆ·	87-50
» 69 (Բինար) 6	86-50
» 72 (Ֆոն տիւ Թրէզոր)	28-12
» 73 6 % Ֆ·	86-50
Բուսֆէլի չըմէնաքֆէր 3	52-25
Ագէ Ֆայիզի	09-
Բրբոր Ղբբ	00-
Հավալէսիզ »	65-

—

ՉԱՆԳԱ ԱԳՈՒՐՈՆԼԱՐԸ

Գրէսի ժէնէրալ	7-10
Ամամպոլ պանգաոը	12-20
Յոսիէթէ ժէնէրալ	5-18
Թրամվայ	5-30

—

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ· լիրասը 100 զրշան	Ղբ· Փր	
Պէյազ մէճիտիյէ Ֆարգը		107-18
Մէթալիք	»	204-
Պէլիք	»	207-20
Ալթընըզ	»	125-20
Պագբը	»	690-
Գայմէ	»	1085-
Ինկիլիզ լիրասը		109-18
Ֆրանսըզ ալթունաա		87- 6
Փոլ		89-22
Գրիմից ալթունաա		51-10
Գարպոն գայմէսի		8-60